

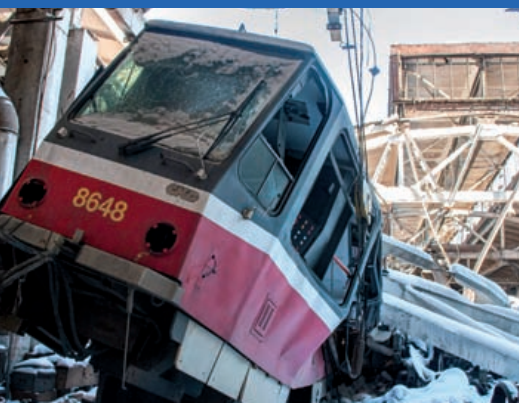
OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Apríl 2022 • Číslo 4

SLÁVA UKRAJINE!

Vitajte v novom svete

Ruská federácia 24. februára zaútočila na susedný suverénny demokratický štát. Rozpútala tak najväčší vojnový konflikt na starom kontinente od roku 1945. Ruský diktátor Putin formuloval absurdné, nezmyselné a neprijateľné požiadavky, ktorých naplnenie by znamenalo nielen stratu ukrajinskej suverenity, ale prakticky zánik Ukrajiny. Na dosiahnutie cieľa používa masívnu vojenskú silu, kazetovú muníciu, termobarické zbrane, fosfor. Útočí na civilné obyvateľstvo, na obchodné domy, tržnice, školy, nemocnice, divadlá. Zároveň vedie neľútostný boj proti vlastným obyvateľom. Zrušil slobodu slova i tlače, odrezal Rusko od globálnych sociálnych sietí, zaviedol prísnu cenzúru, znemožnil prácu médií, uväznil tisíce protestujúcich. Zdá sa, že je to úspešná taktika. Sociologický prieskum agentúry Active Group 11. – 14. marca na reprezentatívnej vzorke 1 557 respondentov zisťoval postoje a očakávania občanov Ruskej federácie. Výsledky sú znepokojivé:

- 86,6 % Rusov podporuje či aspoň toleruje potenciálny útok na územie Európskej únie
- 75,5 % Rusov schvaľuje myšlienku vojenskej invázie do ďalšej krajiny a verí, že by to malo byť Poľsko
- 75 % respondentov v rôznej miere toleruje použitie jadrových zbraní ruskou vládou
- Kým len 13,4 % Rusov má negatívny postoj k vojenskej invázii do iných krajín, 46 % respondentov je presvedčených, že by ruská vláda mala zaútočiť na EÚ, 40,6 % priamo predpokladá rozšírenie súčasných vojenských akcií
- Krajiny, na ktoré by sa Rusko malo zamerať, sú Poľsko (75,5 %), pobaltské krajiny Estónsko, Litva, Lotyšsko (41 %), Bulharsko, Česká republika, Slovensko a Maďarsko (39,6 %).

Rusko 24. februára razom zmenilo globálnu bezpečnostnú situáciu. Pripravilo nás o istoty, nádeje aj ilúzie. Svetu, ak chce prežiť, nezostáva nič iné, len sa čo najrýchlejšie prispôbiť novým podmienkam. Nebude to jednoduché ani lacné, inej možnosti však niet.

Foto: SITA

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

akokoľvek úprimne si želáme mier, nastávajú situácie, keď nie je možné ochrániť ho inak, než s pomocou dobre vybavenej a vycvičenej armády. Verili sme, že nás a naše deti takáto skúsenosť obíde, ale všetko zmenil 24. február 2022, keď Rusko po dlhých prípravách a po sérii neúspešných politických rokovaní vojensky napadlo Ukrajinu.

Začal sa naplňovať scenár, ktorý sa javil ako najhrozivejší. Ale naplnia sa inak, než očakávali jeho tvorcovia. Ukrajinská armáda, ale tiež dobrovoľníci a civilní obyvatelia bránia svoju vlasť s prekvapujúcou a obdivuhodnou odhodlanosťou. Potvrdzuje sa, že veľkosť krajiny a početnosť vojska nemusia hrať rozhodujúcu rolu. Významným faktorom je aj motivácia ozbrojených zložiek – v tomto prípade úprimná snaha ubrániť vlasť pred neodôvodniteľnou vojenskou agresiou. Je to otázka nielen vojenského rozkazu, ale aj vec srdca. Stupňujúci sa tlak agresora však znamená aj čoraz viac utrpenia pre civilné obyvateľstvo. Prináša bombardovanie sídlisk, nemocníc či škôl. Snažíme sa dávať našim susedom najavo, že nie sú sami. Pomoc Ukrajine, vrátane vojenského materiálu, podobne ako zomknutosť a jednota pri vytváraní tlaku na agresora môžu prispieť k ukončeniu konfliktu.

Hneď na jeho začiatku som občanov ubezpečila, že naša krajina nie je bezprostredne vojensky ohrozená – predovšetkým preto, že ju chráni systém kolektívnej obrany v rámci Severoatlantickej aliancie. Napriek tomu – a najmä v kritických okamihoch – cítia mnohí pochopiteľné obavy, aby sa vojna nepreliala cez hranice na naše územie. Maximum, ktoré pre to môžeme urobiť, je podpora brániacich sa Ukrajincov, posilnenie obrany aliančnej hranice, ale aj pripravenosť našich vojakov. Ako najvyššia veliteľka Ozbrojených síl SR by som chcela všetkým ich príslušníkom odkázať: Dnes Vás potrebujeme viac, než kedykoľvek predtým.

Zuzana Čaputová
prezidentka SR a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR

ČÍSLO MESIACA

Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov UNHCR informoval, že od začiatku ruskej vojenskej ofenzívy 24. februára do 25. marca opustilo svoje domovy v Ukrajine už približne **10 miliónov** ľudí. Do zahraničia utiekli takmer **štyri milióny** ľudí. Väčšina (**2,2 milióna**) prešla cez hranice do Poľska. Rumunsko prijalo vyše **400 000** ľudí unikajúcich pred vojnou, Moldavsko **350 000**, Maďarsko **270 000** a Slovensko viac než **280 000**.

- 4 Vojaci pomáhajú utečencom
- 7 Americký minister obrany v Bratislave
- 8 Medzinárodné cvičenie Saber Strike 22
- 14 Rozhovor s ministrom obrany SR Jaroslavom Naďom
- 18 TÉMA: Naši vojaci na východnej hranici
- 24 Čím sa bráni Ukrajina

- 26 Zbrane pre Ukrajinu
- 28 Okupanti včera a dnes
- 30 Putin stmelil Západ
- 32 Za národ a obnovenie Ukrajiny
- 34 Od Kyjevskej Rusi k ruskej agresii
- 38 Odborná príprava nováčikov
- 40 Ako sa rozprávať s deťmi o vojne
- 43 MILITARY ENGLISH: Bomblets & thermobaric weapons
- 44 Víťazstvo nad smrťou
- 46 Partizáni v predvečer SNP
- 47 Ukrajinská medaila Obranca vlasti

NA ZADNEJ OBÁLKE: Ukrajinský a slovenský vojak sa stretli na hraniciach
• Foto: rtm. Pavol Mičica

Kadeti, policajti, duchovní a ďalší

V polovici marca mali v rámci operačného zoskupenia na našej východnej hranici premiéru aj vojenská kadeti.

„**M**ohlo sa stať, že kadeti budú zaskočenejší alebo menej samostatní. Lenže všetka česť, až som prekvapený, s akým rozhladom, sebadôverou a ústretovosťou plnia všetky úlohy,“ ocenil nasadenie vojenských vysokoškolákov plukovník Jozef Paňko, veliteľ jednej z dvoch súčastí operačného zoskupenia.

Dôvera je vyznamenaním

„Vedenie akadémie považuje vyslanie kadetov a kadetiek na pomoc utečencom za prejav humanity, ale aj možnosť získať cenné vojensko-odborné a ľudské skúsenosti,“ uviedol rektor akadémie ozbrojených síl Jozef Puttera. „V prvom kole vysielame do prihraničného priestoru druhákov až štvrtákov. Piataci si uzatvárajú povinnosti pred koncom štúdia, ale zrejme vyšleme aj ich. Miestom nasadenia pre prvákov bude stanový tábor Mokrad,“ dodal rektor J. Puttera.

„Prvých tridsať kadetov sme presunuli na východ v pondelok 14. marca. Hneď vo štvrtok spomenutého týždňa sme vyslali ďalšiu tridsiatku,“ uviedol veliteľ nasadených kadetov major Jaroslav Kompan, pedagóg z katedry vojenskej taktiky a operačného umenia. Kadet Martin Šulák zo Žiaru nad Hronom velil osemčlennej skupine spolužiakov z druhého ročníka, ktorí boli v dvanásťhodinovej službe nasadení vo veľkoka-pacitnom michalovskom registračnom centre. „Mamičky prichádzajú unavené, deti sú uzimené. Nie jedna mi svoju dcéru či syna zverila s dôverou do náručia. Priznám sa, to bolo pre mňa najväčšie vyznamenanie. Táto skúsenosť mi dáva obrovsky veľa, nikdy na ňu nezabudnem,“ konštatoval kadet Šulák. „Vojaci sú veľmi milí, pomohli nám s batožinou aj s deťmi, a podobne milí sú aj ostatní Slováci. Veľké ďakujem všetkým,“ povedala nám pani Ľudmila z mesta Nikolajev. Útočisko u nás

našla s mamou, 7-ročným synom Denisom, 9-ročným Vladimírom, ako aj so sestrou a jej 10-mesačnou dcérkou.

Z neba do vagónov

O prvých dňoch činnosti operačného zoskupenia na našej východnej hranici píšeme aj v Teme čísla na stranách 18 až 23. No krátko potom už v ňom slúžili aj ďalšie súčasti ozbrojených síl a rezortu obrany. Okrem kadetov napríklad vojenská policajti: „Do zmiešaných hliadok s Policajným zborom sme začali chodiť 12. marca. Od 14. marca staviame aj samostatné hliadky,“ uviedol nadrotmajster Jozef Gomboš, veliteľ skupiny Vojenskej polície. „Sústredujeme sa na to, aby žiadne osoby neprechádzali cez hranicu mimo riadnych hraničných priechodov,“ uviedol poddôstojník Vojenskej polície, ktorý už bol vyslaný do misií a operácií v Sýrii, Bosne a Hercegovine, Afganistane, na Cypre či v Stredozemnom mori. „Z tunajšej situácie som však najsmutnejší,“ dodal inak energický a sebavedomý policajný nadrotmajster.

Rotmajster Daniel Hrnčiarik s čatárom Marekom Merčiakom v rámci Vzdušných síl OS SR v 2. brigáde velenia, riadenia a prieskumu sa bežne podieľajú na zabezpečení nedotknuteľnosti vzdušného priestoru. V polovici marca v Čiernej nad Tisou pomáhali priamo vo vagónoch pri colnej a pasovej kontrole. Ďalší príslušníci vzdušných síl v kontrolovanom vlaku roznášali vodu a balíčky s občerstvením. Vzdušné sily nasadzujú na hranici vojakov od 5. marca, a to postupne zo všetkých svojich súčastí vrátane veliteľstva.

Srdce na hranici

„Srdce Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby je teraz na našej východnej hranici,“ uviedol generálny duchovný Ekume-

„Široký rozsah spôsobilostí našich ozbrojených síl významne prispieva k fungovaniu celého systému.“

brigádny generál Martin Michalko
veliteľ operačného zoskupenia

nickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR plukovník Viktor Sabo. On sám bol na hraničnom priechode vo Vyšnom Nemeckom už 26. februára, aby v spolupráci s ďalšími vojenskými a policajnými duchovnými, ako aj dobrovoľníkmi, obratom vybudovali humanitárny stan. „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto najmenších, mne ste urobili,“ zacituje Ježišove slová z Nového zákona a okrem desiatky duchovných a kolegov z Evanjelickej diakonie oceňuje aj vyše stovky spolupracujúcich dobrovoľníkov. Medzi nimi najmä Michala Tekelyho, dobrovoľníckeho koordinátora a záujemcu o pozíciu vojenského duchovného, ktorý by mal už v apríli nastúpiť na základný výcvik do Martina. Pravdaže, aj Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov má na hranici svojich pomáhajúcich duchovných. V spolupráci s Gréckokatolíckou cirkvou vybudovali na priechode vo Vyšnom Nemeckom tiež svoj stan. „Služí ako poľná kaplnka najmä pre všetkých, ktorí sú na hranicu vyslaní služobne. Útočisko však v ňom nájdú aj prichádzajúci utečenci,“ uviedol generálny vikár ozbrojených síl plukovník Jozef Michalov, sám gréckokatolícky vojenský duchovný.

Presun ťažiska

Kým v prvej polovici marca bolo vidieť vojakov pomáhať utečencom na hraničných priechodoch, pred koncom mesiaca už bolo ťažisko úloh posunuté ďalej: „Nasadení príslušníci operačného zoskupenia pokračovali v plnení úloh asistencie Policajnému zboru SR s primárnym zameraním na kontrolu a ochranu štátnej hranice SR s Ukrajinou v rámci peších hliadok, mobilných hliadok a kontrolných prepúšťacích miest. Význam hliadkovania zvyrazňuje nárast nelegálneho prekročenia tzv. zelenej hranice mimo oficiálnych hraničných prechodov,“ uviedol veliteľ operačného zoskupenia brigádny generál Martin Michalko. Na hranice sú nasadzovaní najmä príslušníci pozemných síl. Veliteľ sumarizoval, že v priestore zodpovednosti sa naďalej realizujú úlohy v rámci hraničných prechodov, ako v registračnom centre Michalovce. „Úlohy podpory plnia tiež príslušníci zdravotníckej služby či logistická podpora pri príprave stravy pre utečencov. Z môjho pohľadu tento pomerne široký rozsah spôsobilostí OS SR významne prispieva k fungovaniu celého systému. Pre samotných príslušníkov operačného zoskupenia to okrem ľudskej pomoci utečencom znamená zdokonalenie ich schopností, zručností a získanie neoceniteľných praktických skúseností.“

Mier na Mokradi

„Vyhrievané stany poskytujú utečencom ochranu pred nepriaznivým počasím a možnosť prespania v rámci krátkodobého pobytu, hoci časť ľudí tu ostáva aj viac dní,“ povedal kapitán Pavel Kubala z Armády Českej republiky, ktorá v prvej dekáde marca vybudovala v priestore Vojenskej základne Mokrad' humanitárny stanový tábor. Doplnila ho sociálnymi kontajnermi, Slováci postavili zdravotnícky stan a dobudovali ďalšie zázemie a infraštruktúru. Napríklad vybudovali štrkové cesty, zabezpečili elektrické rozvody. „Spolupráca so slovenskými vojakmi je vynikajúca, vzájomne si pomáhame,“ dodal kapitán P. Kubala, veliteľ jednotky českých vojakov,

„Zo strany Ozbrojených síl SR zabezpečujeme pre vojnových utečencov trikrát denne teplú stravu, ako aj základnú zdravotnícku starostlivosť. K dispozícii majú aj vojenského psychológa a kaplána,“ uviedol kapitán Peter Kalna, veliteľ tábora, ktorý má tranzitný charakter. Dôstojník, ktorý v polovici marca velil na Mokradi vojakom z viac ako desiatich útvarov, uviedol, že v dvadsiatke ubytovacích stanov, kde je po desať postelí, bola v tretiu marcovú nedeľu obsadená asi tretina lôžok. „Toto číslo je pohyblivé. Mali sme tu obsadenosť aj vysoko nad polovicou. Autobusy z východnej hranice k nám prichádzajú najčastejšie večer a aj neskoro v noci,“ poznamenal kpt. P. Kalna z 54. raketometného oddielu Rožňava. Koncom marca sa však situácia zmenila, velenie tábora, ktorý je v podriadenosti pozemných síl, bolo pripravené na prevzatie zo strany akadémie ozbrojených síl. „Je to výborná ukážka spolupráce ozbrojených síl a akadémie pri výcviku kadetov na zabezpečenie úloh v reálnom živote. Pomáhajú nám aj odborníci na civilno-vojenskú spoluprácu zo síl pre špeciálne operácie, spolupracujeme s Červeným krížom a humanitárnymi organizáciami, ktoré tiež do nášho tábora distribuujú rôzne doplnky stravy či oblečenie. Tento synergický efekt prináša svoje ovocie v profesionálnom chode tábora, ktorého výstavba mala jednoznačne svoj zmysel,“ potvrdil veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach.

Text a foto: Pavol Vitko

Zelená spojeneckým vojakom

Vláda SR na návrh ministra obrany SR 9. marca súhlasila s prítomnosťou príslušníkov spojeneckých ozbrojených síl na území SR s cieľom vytvorenia mnohonárodnej bojovej skupiny v rámci tzv. posilnenej Predsunutej prítomnosti (eFP) NATO. Ide o reakciu Slovenska a spojencov na nevyprovokovanú vojenskú inváziu Ruska na Ukrajinu, ktorá zvýšila nevyhnutnosť posilnenia obrany východnej hranice NATO vrátane Slovenskej republiky. Cieľom je demonštrácia súdržnosti a deklarovanie pripravenosti brániť sa spoločne proti akejkoľvek hrozbe. Členské štáty NATO aj touto aktivitou potvrdzujú, že prípadný útok na jedného člena bude považovaný za útok na všetkých. Návrh na vytvorenie posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO na území SR vo veľkosti práporovej skupiny počíta s prítomnosťou do 2 100 príslušníkov ozbrojených síl členských krajín NATO.

Na Slovensko prichádza Patriot

Na Slovensko postupne prichádzajú prvé jednotky, ktoré majú na starosti rozmiestnenie systému protivzdušnej obrany Patriot. Proces bude pokračovať aj v ďalších dňoch. Systém bude dočasne umiestnený na leteckej základni Sliač. Na sociálnej sieti to potvrdil minister obrany Jaroslav Naď. Dodal, že systém Patriot nie je náhradou za starý ruský systém S-300, ale ide o ďalší prvok na obranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Zároveň poďakoval za dodanie systému Nemecku a Holandsku. Nemecko a Holandsko poskytli Slovensku systém Patriot v rámci úsilia NATO o posilnenie východného krídla Aliancie v rámci posilnenej Predsunutej prítomnosti (eFP).

► Spike dorazil na Slovensko

Na Slovensko dodali protitankový raketový systém Spike LR2. Zákazka za 18,3 milióna eur obsahovala sto kusov protitankových riadených striel, desať kompletov odpaľovacích zariadení a potrebný logistický materiál. Spike LR2 môže byť vďaka svojej autonómnej povahe a nezávislosti integrovaný do zbraňových systémov bojových vozidiel a je tiež vhodný na použitie pre pechotu. Je teda v súlade s modernizačnými projektami novej techniky, pričom v podmienkach Ozbrojených síl SR ide o požadovanú súčasť konfigurácie bojových vozidiel.

► Minister udelil medaily

Minister obrany SR Jaroslav Naď v priestoroch rezortu ocenil pamätnými medailami osobnosti, ktoré počas svojho života významným spôsobom prispeli k ochrane hodnôt slobody a demokracie. Medzi dekorovanými boli účastníci národného boja za oslobodenie, významné osobnosti SNP aj členovia Združenia vojenskej obrody Slovenska, ktorí boli v časoch normalizácie nezákonne prepustení zo služobného, resp. pracovného pomeru z politických dôvodov. Minister udelil pamätné medaily aj za publikačnú činnosť, zachovávanie vojenskej histórie a zvyšovanie povedomia o účastníkoch národného boja za oslobodenie.

► Zmena podmienok vstupu

Ministerstvo obrany upozorňuje, že z dôvodu zabezpečenia plnenia úloh obrany a bezpečnosti došlo k zmene podmienok vstupu do vojenských obvodov. Od 12. marca vyhlasuje dočasný zákaz vstupu do Vojenského obvodu Valaškovce. Rezort apeluje na verejnosť, aby dbala na príslušnú legislatívu, ktorá zakazuje vstupovať do uzatvorených alebo ohradených častí vojenského obvodu a tiež zhotovovať nákrety, plány, fotografické alebo filmové zábery objektov obrannej infraštruktúry. Zákaz platí na území vojenských obvodov na budovy a objekty OS SR, ako aj rezortných organizácií, na výcvikové zariadenia, riadiace a kontrolné veže, kontrolné stanoviská, zabezpečovacie objekty logistiky, skladové objekty a logistickú infraštruktúru, bezpečnostné zariadenia ochrany objektov a budov, muničné sklady a úložiská techniky, zdroje pitnej vody, vodojemy a ďalšiu infraštruktúru. MO SR v rámci vojenských obvodov neodporúča zhotovovanie ani zverejňovanie akýchkoľvek fotografických alebo filmových záberov. Z uvedených dôvodov ministerstvo obrany tiež pozastavuje udeľovanie súhlasu so zhotovovaním fotografických alebo filmových záberov v priestoroch vojenských obvodov.

► Stretnutie s občanmi Kališťa

Generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Kozák sa 17. marca stretol v priestoroch Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici s občanmi obce Kališťa. Urobil tak pri príležitosti 77. výročia vypálenia obce nemeckými vojakmi počas druhej svetovej vojny. Diskutovali o odkaze a odvahe ľudí, ktorí sa neváhali vzoprieť krvavému nacistickému útlaku. „Odkaz statočnosti ľudí z Kališťa, ale aj mnohých ďalších, ktorí sa postavili nacistickej okupácii, je pre nás inšpiráciou aj dnes, keď vojna zúri iba zopár kilometrov za našimi hranicami. Nezabúdajme preto na hrdinstvo ľudí bojujúcich za našu slobodu,“ uviedol Peter Kozák.

Signál priateľstva a spojenectva

Minister obrany Jaroslav Naď 17. marca privítal na pôde rezortu ministra obrany Spojených štátov amerických Lloyda Austina. Predmetom ich stretnutia bolo nielen potvrdenie kvality bilaterálnych vzťahov krajín, ale tiež diskusia o situácii na Ukrajine a jej vplyve na bezpečnosť Aliancie.

„Návšteva ministra obrany Spojených štátov amerických na Slovensku je prvou po dvadsiatich rokoch. Ide o jasný signál nášho priateľstva a spojenectva. Stretnutie bolo zároveň príležitosťou na diskusiu o celej sérii veľmi dôležitých otázok obrany Slovenska, východného krídla Aliancie a aj situácie na Ukrajine,“ zhodnotil minister Naď.

„Chcel som prísť osobne na dôkaz našej jednoty a sily našich vzťahov so Slovenskom – či už bilaterálnych alebo spojeneckých. Ako spojenci sme pripravení pomáhať Ukrajine, aby sa dokázala brá-

niť proti nevyprovokovanej a neospravedlnenej invázii,“ uviedol americký minister obrany.

V súvislosti s Ukrajinou boli témami aj bilaterálne a multilaterálne koordinované aktivity na podporu jej obranyschopnosti. „Ukrajinci hrdinsky bránia svoju krajinu. Potrebujú našu pomoc a my im ju poskytneme,“ potvrdil minister Naď. Poďakoval americkému ministrovi za potvrdenie príspevku ozbrojených síl

USA do aliančnej jednotky, ktorá vzniká na území Slovenskej republiky. „Poskytnú nám nedostatkové spôsobilosti, čím posilnia našu obranu. Jednotka eFP je zásadným krokom na posilnenie obrany SR v histórii Slovenska,“ zdôraznil.

Ministri hovorili aj o potrebe napĺňania cieľov spôsobilostí NATO, čo v prípade Slovenska znamená sústrediť sa na pozemné sily a vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády. Témou bola aj zastaraná technika OS SR, napríklad protiletadlové a protiraketové systémy sovietskej a ruskej výroby S-300 alebo stíhacie lietadlá MiG-29. „Hovorili sme aj o možnostiach ako vyplniť medzeru, ak by sme sa rozhodli viac nepoužívať lietadlá MiG-29 kým nám prídu nové F-16 zo Spojených štátov,“ priblížil J. Naď.

Minister Austin v rámci oficiálnej návštevy rokoval aj s prezidentkou Zuzanou Čaputovou a predsedom vlády SR Eduardom Hegerom.

Česko velí Predsunutej prítomnosti

Minister obrany Jaroslav Naď privítal 18. marca ministerku obrany ČR Janu Černochovou. Išlo o jej prvú návštevu slovenského rezortu obrany a v rámci tradície zároveň o jej prvú zahraničnú bilaterálnu návštevu po nástupe do funkcie. Diskutovali spolu o vojenskej agresii Ruska na Ukrajine a s tým súvisiacej humanitárnej pomoci i o posilnení východnej hranice Aliancie. Témou bola tiež spolupráca v oblasti obranného priemyslu.

Šéf slovenského rezortu obrany poďakoval českej strane za príspevok Armády ČR do vytvárajanej mnohonárodnej bojovej skupiny NATO v rámci Predsunutej prítomnosti (eFP) na Slovensku, v ktorej bude ČR rámcovou krajinou. V skupine bude na území Slovenska pôsobiť do 600 príslušníkov ozbrojených síl ČR.

„Teším sa, že už v najbližších týždňoch, možno aj skôr, budeme mať u nás prvých českých vojakov. Je to jasný signál nielen dobrých vzťahov, ale aj zodpovedného spojenectva, ktoré ČR prejavila voči Slovensku,“ uviedol minister Naď. Vyzdvihol aktívnu českú účasť na humanitárnej pomoci Slovensku, nasadenie príslušníkov Armády ČR pri budovaní stanového mestečka pre vojnových utečencov z Ukrajiny v priestoroch základne Mokrad pri Liptovskom Mikuláši.

Blízke vzťahy chcú obe krajiny upevňovať aj pri nadchádzajúcom slovenskom predsedníctve vo V4 a aj českým predsedníctvom v Rade Európskej únie.

Zámer prehĺbiť spoluprácu prejavili aj v oblasti modernizácie ozbrojených síl a obranného priemyslu. Vďaka tomu by niektoré obranné projekty vlády SR a ČR

mohli riešiť spoločne alebo vzájomne na úrovni vláda-vláda.

Súčasťou programu návštevy českej ministerky obrany na Slovensku bol spoločný pietny akt kladenia vencov k soche M. R. Štefánika. Svojho rezortného kolegu zároveň pozvala na návštevu Česka pri príležitosti osláv 80. výročia operácie Anthropoid.

Minister obrany SR Jaroslav Naď 17. marca potvrdil, že v rámci Predsunutej prítomnosti NATO, ktorú Severoatlantická aliancia na našu žiadosť vytvára na Slovensku,

200 slovinských vojakov

bude pôsobiť do dvesto slovinských vojakov. Ide o dvojnásobok pôvodne plánovaných počtov. Informoval o tom minister obrany SR Jaroslav Naď po stretnutí so slovinským ministrom obrany Matejom Toninom.

„V najbližších týždňoch realizujeme ďalšie kroky na zabezpečenie pôsobenia slovinských vojakov na Slovensku. Posúvame naše bilaterálne vzťahy v oblasti obrany na vyššiu úroveň,“ uviedol minister obrany SR Jaroslav Naď. Zároveň ocenil spoluprácu oboch krajín pri pomoci Ukrajine.

„Rozhodli sme sa, že na Slovensko vyšleme celú rotu, až do 200 vojakov. Slovinsko tak pomôže posilniť východné krídlo Aliancie,“ potvrdil minister Tonin. Európa podľa neho platí za vojnu na Ukrajine vysokú cenu. Avizoval, že Slovinsko je pripravené vyslať na Slovensko humanitárnu pomoc, ktorá má pomôcť vydržať nápor a následky prílevu utečencov.

V súvislosti s EÚ a NATO ministri diskutovali aj o zásadných rozhodnutiach smerujúcich k zmene prístupu k obrane východnej časti Aliancie vrátane nových strategických dokumentov.

Od Kuchyne až po Lešť

Rozsiahla planina v Centre výcviku Lešť bola v prvej polovici marca dejiskom spoločnej obrany i nasledujúceho protiútoku amerických a slovenských jednotiek v rámci dosiaľ najväčšieho spoločného cvičenia Saber Strike 22.

Najväčšou mierou sa zo slovenskej strany na bojovej činnosti podieľali príslušníci michalovského mechanizovaného práporu, najmä jeho tretia mechanizovaná rota. Jej veliteľ kapitán Jozef Lipták priznáva, že pre jeho jednotku je cvičenie okrem iného veľká príležitosť zladit' rotu ako celok.

Výzva pre Michalovčanov

„V predchádzajúcom období sme nemali takú príležitosť. Snažíme sa nových príslušníkov roty čím skôr zapracovať do kolektívu. Aj keď v súvislosti s vojnou na Ukrajine sme museli časť vojakov presunúť do domovskej posádky. Preto tu mám zhruba 60 percent svojich vojakov a ďalší sú z iných súčastí útvaru i prešovskej brigády. Pre všetkých je to aj výzva na zlepšenie ovládania angličtiny pri súčinnosti s americkými vojakmi. Spolupráca s americkou stranou je na veľmi dobrej úrovni.

Ku každej čate i na velenie roty sú pridelení americkí rozhodcovia, s ktorými pravidelne rozoberáme plnenie jednotlivých úloh,“ priznáva kapitán Lipták.

Aj poverený veliteľ prieskumnej čaty, inak veliteľ družstva rotný Emil Kusý, víta možnosť medzinárodnej spolupráce. Zažil ju pri svojom dvojnásobnom pôsobení v operácii ISAF v Afganistane. Podľa neho spolupráca s americkými kolegami prináša prospech pre celú čatu. „Je to užitočná výmena praktických skúseností. Zaujímajú sa aj o naše postupy, my zase o ich prieskumné prostriedky. Pomáha nám aj to, keď povedia: takýto postup sa nám neosvedčil, neopakujte zbytočne naše chyby. Našu čatu zasiahol covid, a to dosť podstatne, tak som bol nakoniec poverený velením čaty,“ hovorí rotný Kusý, ktorý vzápätí pomáhal čatárovi Emilovi Karolovi s prípravou a zamaskovaním špeciálneho prieskumného prostriedku na vhodné pozorovanie okolitého terénu. Vodič špeciálneho vo-

„Cvičenie preverilo nielen naše spoločné plánovacie procesy, ale aj spôsobilosť zabezpečiť činnosť spojeneckých jednotiek spolu s našimi bojovými jednotkami pri vedení obranných operácií.“

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

zidla desiatnik František Varga medzitým dokončoval maskovanie obrneného prieskumného vozidla.

Mechanizované jednotky zaisťuje po logistickej stránke rota bojového zabezpečenia. Jej veliteľka kapitánka Renáta Krasová vysvetľuje, že ich zaisťujú od doplnenia zásob, munície, PHM až po stravovanie vojakov v poľných podmienkach. Veliteľka rotu oceňuje aj výbornú spoluprácu vlastných kuchárov spoločne s kolegami z 53. práporu poľných služieb Hlohovec pri príprave stravy v stanovom tábore. Jej slová potvrdzuje aj slobodníčka Alexandra Špacírová z hlohovského útvaru. „Postupne sme s chlapcami z Michaloviec nadviazali veľmi efektívnu spoluprácu, vytvorili dobrý kolektív. Zatiaľ sme žiadne sťažnosti na kvalitu jedla nezaznamenali. Vojakom chutí.“

Veliteľ michalovského mechanizovaného práporu podplukovník Peter Pavlík priznáva, že cvičenie Saber Strike 22 pre prápor okrem iného znamená preverenie spôsobilosti

a schopností plniť úlohy, plánovacie a taktické postupy s príslušníkmi NATO, v tomto prípade armádou USA. V prvej fáze cvičenia sa podľa neho snažili dostať s nimi na rovnakú vlnovú dĺžku, aby reálna spolupráca vo vykonávacej fáze cvičenia bola úspešná.

„S uspokojením môžem povedať, že naše jednotky boli bez nejakých väčších problémov integrované na cvičení do zostavy amerických síl. Z našej strany išlo hlavne o 3. mechanizovanú rotu, rotu bojovej podpory, rotu bojového zabezpečenia a štáb práporu. Vzhľadom na situáciu za našou východnou hranicou sme museli jednu rotu presunúť naspäť do domovskej posádky, kde plnila úlohy súvisiace s ochranou štátnej hranice a pomoci utečencom z Ukrajiny. Štáb, veliteľia i vojaci získali množstvo praktických skúseností zo spolupráce s americkými vojakmi, zvýšili si úroveň ovládania anglického jazyka,“ konštatuje veliteľ práporu.

Saber Strike 22

- Cvičenie Saber Strike 22 je súčasťou medzinárodného cvičenia za účasti 13 krajín NATO v 26 výcvikových priestoroch v Nemecku, Poľsku, Českej republike, Estónsku, Lotyšsku a v Litve, organizuje sa každé dva roky.
- Celkovo sa na cvičení na Slovensku, ktorého vykonávajúca fáza prebiehala od 1. do 14. marca, zúčastnilo asi 2 200 vojakov, z toho 1 500 amerických so 700 kusmi bojovej a zabezpečovacej techniky.
- Cvičenie preverilo nielen spoločné plánovacie procesy, ale aj spôsobilosť zabezpečiť činnosť spojeneckých jednotiek spolu so slovenskými bojovými jednotkami pri vedení obranných i útočných operácií.
- Miestami, kde prebiehalo cvičenie bolo najmä Centrum výcviku Lešť, posádkové cvičisko Levice, letiská Sliač a Bolkovce. Na letisku Kuchyňa bola zastávka konvojov cestou na cvičenie a z cvičenia a ich logistické zabezpečenie.
- Po ukončení vykonávacej fázy cvičenia sa americkí vojaci vrátili naspäť do svojich stálych posádok v Nemecku presunmi cez územie Českej republiky.

Aj na cvičení Saber Strike 22 doslova čarovali martinskí opravári. Partia pod vedením poručíčky Miroslavy Javorkovej, ktorá velí skupine technickej pomoci, pomáhala v čo najkratšom možnom čase odstrániť poruchy na technike. „Máme na cvičení k dispozícii uvoľňovacie družstvo, družstvá opráv kolesovej a pásovej techniky. Chlapci sú plne vyťažení. Zabezpečujeme aj zväračské práce či špeciálne opravy. Máme aj elektromechanikov, odstraňujú rôzne poruchy na elektrickej časti vozidiel. Opravujeme kolesovú techniku a z pásovej BVP-1, 2 a OT-90,“ hovorí zástupkyňa veliteľa 3. opravárenskej rotý martinského 405. opravárenského práporu.

Vojenská polícia v akcii

Nezastupiteľnú úlohu v procese prijatia amerických síl na Slovensku a ich sprevádzania na cvičenie a z cvičenia mala Vojenská polícia. Riaditeľ odboru policajných činností VP Trenčín podplukovník Marián Markus vysvetľuje, že zabezpečovali sprevádzanie preprav jednotlivých kolón jednotiek USA z hraničného prechodu Brodské do určených cieľových destinácií cez určené miesto odpočinku a doplnenia PHM v 46. krídle Kuchyňa a naspäť.

„Sprievody boli zabezpečované vozidlami Vojenskej polície s využitím práva prednostnej jazdy a použitia zvláštnych zvukových a výstražných zariadení. Pomáhali nám aj príslušníci Policajného zboru SR pri zabezpečení regulácie dôležitých križovatiek a kolíznych bodov. Monitorovali sme trasy presunov a cieľové destinácie. Na zabezpečení spomínaných úloh sa podieľali predovšetkým príslušníci odborov policajného výkonu Bratislava a Prešov, odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek a odboru policajných činností Trenčín. Za koordináciu jednotlivých sprievodov a súčinnosť s PZ boli zodpovední major Róbert Bajzík a kapitán Marek Mistrík. Vojenská polícia zabezpečovala dovedna 38 sprievodov kolón OS USA počas príchodov na Slovensko. Presuny sa realizovali vo večerných a skorých ranných hodinách. Obdobne to bolo aj pri návrate jednotiek USA do domovských základní na území Nemecka cez územie Českej republiky. Išlo o dosiaľ najväčší presun spojeneckých síl na území Slovenska.“

Maturita logistov

Za úspešným priebehom cvičenia Saber Strike 22 sú predovšetkým príslušníci jednotlivých súčastí trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Veliteľ brigády plukovník Jozef Ševčík vypočítava: „Cvičenie pre našu brigádu znamenalo kompletne logisticky zabezpečiť účasť slovenských jednotiek, národnú podporu pre nasadzované jednotky armády USA a zároveň veliteľstvo brigády v súčinnosti s ďalšími zložkami. Zabezpečili sme presuny, materiál a ďalšie veci ohľadne cvičenia najmä v Centre výcviku Lešť, v posádke a cvičisku Levice, na letiskách Sliač, Boľkovce a Kuchyňa. Cvičenie Saber Strike bolo pre nás dôležité aj preto, že sme si precvičili svoje spôsobilosti, ktoré sú dôležité pri plnení úloh podpory zahraničných jednotiek. Tie budú potrebné pri zabezpečení jednotiek NATO v rámci ich predsunutej prítomnosti na území Slovenska. V blízkej budúcnosti budeme budovať aj prápor zabezpečenia nasaditeľných a spojeneckých síl. Ten by mal plniť prioritnú úlohu pri zabezpečovaní a prijatí spojeneckých síl na území Slovenska.“

Veliteľ brigády spoločne so svojim zástupcom plukovníkom Marošom Murárikom oceňujú prácu, ktorú odvedli v rámci cvičenia všetky súčasti brigády. Teda 53. prápor poľných služieb Hlohovec, 20. prápor logistiky Prešov, 14. prápor logistiky Topoľčany i štáb brigády. Celkové zabezpečenie logistiky na cvičení v priestore Centra výcviku Lešť zabezpečoval veliteľ RLS (reálnej logistickej podpory) podplukovník Ladislav Kasper, ktorý je veliteľom 53. práporu poľných služieb Hlohovec. A to všetko v situácii, keď musela byť časť síl a prostriedkov brigády vyčlenená na pomoc pri zvládnutí príchodu utečencov na našej východnej hranici s Ukrajinou a logistickom zabezpečení spomínaného priestoru. Podplukovník Kasper si pochvaľuje aj spoluprácu s Centrom výcviku Lešť pri zabezpečení cvičenia. Najmä so zástupcom riaditeľa CV Lešť plukovníkom Ľubošom Guľášom, riaditeľkou odboru logistickej podpory majorkou Máriou Lišaníkovou či koordinátorom medzinárodnej spolupráce kapitánom Marekom Mäsiarom.

Vojaci čarovali

Koordinátor logistického zabezpečenia na cvičení v priestore CV Lešť kapitán Peter Blaho zo štábu trenčianskej brigády pripomenul, že v rámci cvičenia nasadili aj modernú techniku, ktorú brigáda v uplynulom období dostala. „Išlo najmä o nové vysokozdvížné vozidlo Magna, teleskopický nakladač. Jeho obsluha absolvovala v Hlohovci kurz ovládania a hneď mala v rámci cvičenia reálnu previerku svojich schopností pri vykladaní americkej techniky, ktorá prichádzala v konvojoch na cvičenie. Musím povedať, že dopadla úspešne. Americká strana vyjadrila uznanie za rýchle bezproblémové vyloženie techniky a materiálu. A to isté platí aj v prípade obsluhy našich autožeriavov.“

Nový nakladač Magna na cvičení obsluhoval slobodník Lukáš Harčár z 20. práporu logistiky Prešov. Aké sú jeho prvé skúsenosti? „Ukončil som kurz a hneď som nastúpil na cvičenie. S novou technikou sa mi robí dobre. Je spoľahlivá, ľahko ovládateľná. V kabíne mám veľmi dobré podmienky a výhľad na svoju prácu. Zdvíhal som najmä vozidlá

< ANKETA >

Slovenských účastníkov cvičenia Saber Strike 22 sme sa spýtali: Čo vám táto najväčšia spoločná výcviková možnosť vojakov oboch armád priniesla?

Podplukovník Peter Pavlík

veliteľ mechanizovaného práporu Michalovce:

„Pre všetky naše jednotky, teda 3. mechanizovanú rotu, rotu bojovej podpory a bojového zabezpečenia, ako aj pre štáb práporu bolo cvičenie výbornou previerkou našich schopností a prípravou na budúcoročné certifikačné cvičenie do síl vyššej pripravenosti. Máme veľa nových príslušníkov práporu, nielen v jednotkách, ale aj v štábe práporu. Cvičenie nám ukázalo, ako na tom sme, kde máme rezervy. Do certifikačného cvičenia ich musíme odstrániť.“

Kapitán Peter Blaho

brigáda bojového zabezpečenia Trenčín:

„Na cvičení som pôsobil ako koordinátor logistického zabezpečenia jednotiek v CV Lešť. Spolupráca na medzinárodnej úrovni bola pre mňa veľkou výzvou. Priniesla aj zlepšenie komunikačných spôsobilostí v angličtine. Oceňujem prácu logistov pri zabezpečení amerických a slovenských jednotiek, ich veľké nasadenie. Cvičenie však zároveň ukázalo, že bude potrebné postupne obmeniť opotrebovanú prepravnú i kontajnerovú techniku. Najmä hygienické a kuchynské kontajnery.“

Kapitán Ján Čupalka

duchovný mechanizovaného práporu Michalovce:

„Duchovný má byť tam, kde sú jeho vojaci. Preto som bol v Lešti. Cvičenie bolo pre mňa nové, lebo bolo spoločné s americkými vojakmi. Už pred ním som predpokladal, že môžem robiť omše aj pre amerických vojakov v angličtine, tak som sa pripravil. Američania mali trochu vojenských kňazov, ale všetko evanjelikov. Katolícky duchovný ochorel na covid, takže na Slovensko neprišiel. Preto ma americká strana oslovila, aby som pripravil omše pre ich vojakov. Osviežil som si skúsenosti z omší v angličtine pre študentov v rámci misie OSN UNFICYP na Cypre.“

Desiatnik Marek Klimo

žeriavnik 53. práporu poľných služieb Hlohovec:

„Cvičenie pre mňa okrem iného znamená aj novú skúsenosť. Po prvý raz som mal možnosť so svojim žeriavom presúvať pásovú obrnenú techniku. Dal som ju do podvesu a vyložili sme ju priamo z kamiónov. To veľmi zrýchlilo celý proces. Keď som mal v podvese obrnené vozidlo Bradley, bol to pekný pocit. Spolupráca s Američanmi bola výborná. Boli prekvapení, aké rýchle tempo sme pri tej práci nasadili a náležite to ocenili.“

Nadrotmajster Martin Bardzák

veliaci poddôstojník mechanizovaného práporu Michalovce:

„Pre poddôstojnícky zbor práporu a mužstvo bolo cvičenie vítaná výcviková možnosť, ktorá všetkých posunula vpred. Spolupráca s americkými jednotkami pri plnení úloh cvičenia bola veľmi prospešná. Aj keď sme to mali trochu sťažené, že časť jednotiek bola presunutá naspäť do domovských kasární v súvislosti so situáciou na našej východnej hranici a jednotky boli doplnené o vojakov iných útvarov brigády.“

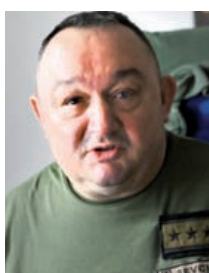
Hummer a rôzne kontajnery.“ Veľmi dobrú prácu odvedli aj žeriavníci. Práca bola neraz nárazová i v nočných hodinách. Priznáva, že vplyvom dopravnej situácie sa konvoje neplánovane nahromadili a v jednu noc museli ich prijať až päť. A tak bolo z plánovaných 100 vojakov odrazu 300 a z 20 kusov techniky 60. Ale všetko zvládli ...

A na záver slová náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka o tom, ako sa spomínané cvičenie rodilo. „Myšlienka našej účasti na pravidelnom cvičení Saber Strike sa zaoberáme už od roku 2019, keď sme ju komunikovali počas návštevy veliteľa pozemných síl USA v Európe. Cvičenie preverilo nielen naše spoločné plánovacie procesy, ale aj spôsobilosť zabezpečiť činnosť spojeneckých jednotiek spolu s našimi bojovými jednotkami pri vedení obranných operácií.“

Text: Jozef Žiak

Foto: Jozef Žiak, Ivan Kelement

Vieme prijať a zabezpečiť spojencov

Veliteľ trenčianskej brigády bojového zabezpečenia plukovník Jozef Ševčík mal na starosti ako veliteľ podporného veliteľstva cvičenia prípravu i samotné logistické zabezpečenie Saber Strike 22.

Ako sa naplnili pôvodné plány, museli ste ich vzhľadom na vojnu na Ukrajine meniť?

Naše plány a predstavy o cvičení sa aj napriek zložitej bezpečnostnej situácii podarilo splniť. Aj keď, samozrejme,

museli sme urobiť niektoré zmeny. Časť našich jednotiek pôvodne vyčlenených na cvičenie sme museli presunúť na zabezpečenie humanitných úloh na východnej hranici s Ukrajinou. Dotýkalo sa to aj prepravných kapacít trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Napriek tomu sa podarilo precvičiť naše spôsobilosti, najmä pri nasadzovaní jednotiek v zimnom období. Všetky konvoje, ktoré prechádzali cez územie Slovenska, boli zabezpečené a prešli bezpečne do stanovených priestorov. Podarilo sa zabezpečiť aj priestory Kuchyňa či Levice. Ukázalo sa, že dokážeme efektívne komunikovať s americkými spojencami a zabezpečiť pre nich požadovanú logistickú podporu.

Cvičenie dokonale preverilo všetky logistické schopnosti našich ozbrojených síl, s čím ste najviac spokojný a prečo?

Úlohy cvičenia sa nám podarilo splniť najmä preto, že všetci cvičiaci na našej strane sa pri plnení úloh stmelili. Pracovali ako efektívne fungujúci tím. Nielen zložky našej brigády bojového zabezpečenia, ale aj NFIU, súčasť 4. pluku logistiky Trenčín, Vojenskej polície či 57. samostatného oddielu Martin. Výborná spolupráca bola s Centrom výcviku Lešť. Tento tím dokáže plniť nielen úlohy v rámci cvičenia, ale aj v reálnom živote pri zabezpečení humanitnej pomoci pre utečencov z Ukrajiny na našej východnej hranici. Cvičenie dokonale preverilo naše ozbrojené sily. Najviac som však spokojný s ľuďmi, ktorí plnili úlohy cvičenia či humanitnej pomoci. Oni sú to, čo je pre nás najvzácnejšie. Ukázali sa ako výborne zladený stroj. Účastníci cvičenia od veliteľov až po posledného vojaka sa zhostili všetkých úloh na vysokej úrovni. Plnili úlohy, nehľadali výhovorky. Napriek tomu, že si mnohí museli poradiť aj s covidom. Plnili všetky prepravné a podporné služby. Od budovania táborov, vykladania konvojov, cez varenie, pranie, zabezpečenie hygienických služieb. To je pre mňa najvzácnejší poznatok z cvičenia Saber Strike 22.

Saber Strike názorne ukázalo na naliehavú potrebu modernizácie a obmeny techniky a prostriedkov logistiky. Ktoré oblasti sú najviac zrelé na obmenu?

Áno, cvičenie i humanitná pomoc ukázali naliehavú potrebu modernizácie techniky logistických jednotiek. Najviac sú zrelé na obmenu vozidlá. Veď využívame ešte aj zastarané PV3S, staré uazy, staré tatrovky. Tie sú oveľa staršie ako vojaci, ktorí ich obsluhujú. Treba pristúpiť ku kompletnej obmene. Ale aj nosičov kontajnerov, vysokozdvížných vozíkov, manipulačných prostriedkov, klasických prívosov... Týka sa to aj kuchýň, cisterien na PHM i vodu, skladovacích prostriedkov, hygienických kontajnerov, a vôbec celého spektra techniky na logistické zabezpečenie. Prvé lastovičky v rámci novej techniky sa už ukázali pri nakladačoch a verím, že obmena bude aj na základe skúseností z cvičenia a zabezpečenia humanitnej krízy v súvislosti s vojnou na Ukrajine pokračovať. Máme sľúbený ďalší nákup techniky.

Čo priniesla spolupráca s americkými jednotkami pre logistiku aj vzhľadom na to, že čoskoro budú na Slovensku v rámci Predsunutej prítomnosti umiestnené sily a prostriedky armád NATO?

Cvičenie ukázalo, že vieme aktívne komunikovať a spoločne plniť úlohy s americkými jednotkami, efektívne spolupracovať. Vždy sme našli cestu, ako všetky problémy vyriešiť, a tak to má byť medzi spojencami. Vzhľadom na to, že už čoskoro budú na našom území jednotky spojencov z NATO, táto skúsenosť je neoceniteľná. Lebo na cvičení Saber Strike 22 sme si precvičili prijímanie spojencov, ich zabezpečenie. Ukázalo nám aj niektoré rezervy, nedostatky v tejto oblasti. Teda všetko, čo je potrebné pri reálnom prijímaní ďalších spojeneckých jednotiek v rámci Predsunutej prítomnosti zlepšiť. Ale sme schopní plnohodnotne prijať spojencov vo všetkých priestoroch na území Slovenska, kde to bude potrebné.

Minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR
a mesačník Obrana
vyhlasujú

XXI. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Súťaž je rozdelená do kategórií

Mladší žiaci (1. až 5. ročník)

a **Starší žiaci** (6. až 9. ročník).

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu posilať svoje výtvarné práce označené názvom, menom autora, spätočnou adresou, adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom najneskôr **do 13. mája 2022** na adresu
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom **SÚŤAŽ**.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú diplomy, finančné i vecné ceny.

So súťažnými prácami treba zaslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich detí so spracovaním osobných údajov súťažiacich na účely verejnej medializácie súťaže a jej výsledkov.

SPOLU

to zvládneme!

Azda žiadny z ministrov obrany samostatného Slovenska vo funkcii nemusel čeliť toľkým – a takým vážnym – krízam ako Jaroslav Nad'. Akoby nestačilo, že prišiel do zanedbaného, finančne aj personálne podvyživeného rezortu, hneď bolo treba naplno bojovať proti pandémie SARS-CoV-2. Covid sa nestiahol, nezvíťazili sme nad ním – a ruský diktátor pod smiešnymi zámienkami vojensky napadol suverénnu susednú krajinu. Ba čo viac, netajú sa ambíciou vrátiť svet do čias totalitného Zväzu sovietskych socialistických republík, vyhráža sa zbraňami hromadného ničenia, je absolútne nevypočítateľný, nevyspytateľný. Ťažké časy pre ministra obrany. Tým viac si vážime, že nám minister Nad' venoval svoj drahocenný čas a že vám môžeme priniesť jeho odpovede na otázky, ktoré dnes trápia nás všetkých.

Čo bolo pre vás na ruskom útoku proti Ukrajine najšokujúcejšie?

Nedokážem pochopiť, že sa dokáže v jednej osobe a v celom režime, ktorý táto osoba stvorila, akumulovať toľko zla. Nikto nemá právo siahnuť na životy nevinných ľudí, napadnúť slobodný demokratický štát s legitímnou vládou a svojou zvrátenou propagandou napokon ublížiť aj vlastným občanom a odstrihnúť ich od reality a pravdy. Na druhej strane bolo pre mňa pozitívnym poznaním, koľko dobra a solidarity dokážu prejavíť Slováci. Rusko a Ukra-

jina to sú dnes absolútne odlišné svety, ktoré sa vo vojne stretli a ja verím, že nakoniec vyhrá ten svet dobrý, nevinný a spravodlivý.

V akej situácii sú aktuálne naše ozbrojené sily a v akej by mali byť?

Sú v adekvátnom stave k tomu, že boli na okraji záujmu prakticky 30 rokov. Roky nezáujmu, nesystematickej práce a žiaľ, povedzme si to rovno, aj rozkrádania v rezorte, sa podpísali na technickej pripravenosti OS SR, ale aj Vojenskej polície, Vojenského sprá-

vodajstva či civilných súčastí. Máme však skvelých ľudí, odborne zdatných, zapálených, ochotných robiť veľa a kvalitne a veci sa postupne hýbu dopredu. Ozbrojené sily sú napriek neľahkému obdobiu spoľahlivým pilierom našej bezpečnosti a ja som za to naozaj vďačný.

Práve tento týždeň sme interne vyhodnocovali všetko to, čo sa nám podarilo za dva roky tejto vlády urobiť v rezorte. Vôbec toho nie je málo a aj spätná väzba od vojakov to potvrdzuje. Som im vďačný za dôveru, ale aj za

trpezlivosť. Ale aj oni vidia, že ďalšie veľké veci sa blížia ku koncu, napríklad obstarávanie novej modernej pozemnej techniky. V tomto momente máme v rezorte rozbehnutých viac ako sto modernizačných projektov, k tomu veľa infraštruktúrnych projektov, v procese je zvyšovanie počtu vojakov, atď. Vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády je pre nás prioritou. Potrebujeme naozaj zásadne modernizovať a skvalitňovať našu obranu. Napríklad obstaráť ručné zbrane, rôzne druhy dronov. Samozrejme, že je veľkou hanbou, že vojaci ešte stále jazdia na nákladných vozidlách Praga V3S, ktoré majú už aj 70 rokov. Verím, že čoskoro aj systémovo dosiahneme obranné výdavky vo výške minimálne dve percentá HDP, kedy, keď nie teraz, keď máme vojnu doslova na hranici. Aj tí, ktorí dlhodobo spochybňovali potrebu adekvátnych obranných výdavkov už azda pochopili.

Avizovali ste, že intenzívne rokujete o možnostiach zabezpečenia ochrany nášho vzdušného priestoru inou ako ruskou technikou, ktorá je závislá od dodávok náhradných dielov z Ruska a tiež od prítomnosti ruských technikov na strategickom letisku na Sliači. Aké sú to možnosti?

Odhliadnuc od vojny na Ukrajinu som už v minulosti avizoval, že sa chceme čo najrýchlejšie zbaviť ruskej techniky a tiež obslužného ruského personálu na Sliači. Som však minister obrany Slovenskej republiky, a preto musím prioritne zabezpečiť ochranu vzdušného priestoru našej krajiny. Bez adekvátnej náhrady sa ruských stíhačiek na Sliači „zbaviť“ nemôžeme, bolo by to maximálne nezodpovedné. Platí to pre všetku ruskú techniku vrátane systému S-300. Na stole je viacero možností, o ktorých v týchto dňoch intenzívne rokujeme. Nechcem predbiehať, sme vo fáze, keď rozhovory na túto tému patria za zatvorené dvere. Môžem však všetkých ubezpečiť, že urobíme zodpovedné rozhodnutie, ktoré nijakým spôsobom neohrozí občanov SR.

V zmysle pripravovanej koncepcie obmeny ručných zbraní plánujete obstaráť asi 47 000 útočných pušiek. Prečo a dokeď?

Áno, treba sa posunúť dopredu aj v tejto oblasti. Aktuálne sme vo fáze sumarizácie požiadaviek zo strany ozbrojených síl. Išlo by o kompletne prezbrojenie, ktoré je absolútne nevyhnutné, pretože útočné pušky Sa-58, ktoré ešte stále používajú naši vojaci, majú aj vyše polstoročie. Jednoducho, akokoľvek boli populárne, nespĺňajú aktuálne technické požiadavky na modernú techniku. Pri všetkých projektoch ma v prvom rade zaujímajú potreby a hlas

vojakov. Preto počkám na kompletne požiadavky ozbrojených síl a potom zrealizujeme obstaranie. Očakávam relatívne rýchly proces.

Aká je situácia v modernizácii bojovej pozemnej techniky?

Ako som spomínal, je to pre nás prioritou. V najbližšom období predložím vláde materiál s návrhom na uzavretie zmluvy na kolesové 8x8 bojové obrnené vozidlá. Dostali sme ponuky zo Španielska, z USA, Rumunska, Česka a Fínska. Kritériá sú nastavené naozaj prísne, chceme vybrať to najlepšie vozidlo a obstaráť ich formou vláda-vláda. Zmluvu by sme chceli uzavrieť do leta. Druhým veľkým projektom je obmena pásových bojových vozidiel, momentálne vyhodnocujeme ponuky. Tie nám poslali Maďari, Španieli, Švédovia a Poliaci. Podpis zmluvy predpokladáme na jeseň. Tu tiež pôjdeme formou vláda-vláda, čo nás s vybranou krajinou posúva na vyššiu úroveň dlhodobej spolupráce. Ak sa nám podarí realizo-

vať tieto projekty v zmysle plánov, pôjde o prelomovú modernizáciu v histórii OS SR.

Už 26. februára 2022 vláda SR rozhodla, že Ukrajine pomôže vojenským materiálom či naftou a leteckým benzínom vo výške 11 miliónov eur, 27. februára rozhodla, že Slovensko poskytne Ukrajine ďalší vojenský materiál v hodnote 4,41 milióna eur. Čo odkazujete tým, ktorí túto pomoc spochybňujú?

V čase nášho rozhovoru hovoríme už o pomoci v podobe vojenského materiálu vo výške viac ako 60 mil. eur. Ukrajine dávame presne to, čo žiada a potrebuje. Sme v intenzívnom kontakte s predstaviteľmi ukrajinskej vlády a je našou minimálnou morálnou povinnosťou pomôcť našim priateľom a susedom. Ukrajinci sú nesmierne silní a odhodlaní bojovať za svoj národ, za svoju vlasť, no s prázdnyimi rukami to nejde. Ide o jasný signál toho, že sme pripravení pomôcť tým, ktorí boli nespravodlivo bezdôvodne napadnutí

„V čase nášho rozhovoru hovoríme už o pomoci v podobe vojenského materiálu vo výške viac ako 60 mil. eur. Ukrajine dávame presne to, čo žiada a potrebuje.“

a tiež týmto jasne ukazujeme prstom na agresora. Dôležité je povedať, že každá takto napadnutá krajina má v zmysle Charty OSN právo žiadať o vojenskú pomoc. Neznamená to, že ťaháme Slovensko do vojenského konfliktu, to v žiadnom prípade nie je našim záujmom. Aj v médiách čítam vyhrážky z ruskej strany, aby sme Ukrajine systémom S-300 nepomáhali. Viete, ak sa Putin rozhodne zaútočiť na nejakú krajinu, bude to bez ohľadu na čokoľvek, presne tak, ako to urobil na Ukrajine. Takto si len umelo vytvárajú zámienky a ospravedlnenia, ktorými sa snažia zalepiť oči Rusom, ktorí sú opatreniami Putinovho totalitného režimu úplne odstavení od reality.

K naplneniu ktorých cieľov smeroval 8. marca polhodinový rozhovor a tiež osobné stretnutie s americkým ministrom obrany Lloydom Austinom?

Spojené štáty americké sú našim strategickým spojencom v čase mieru a aj v kríze sa ukazuje, že sú dobrým a spoľahlivým partnerom a priateľom. S ministrom Austinom sme hovorili o situácii na Slovensku – sme pár kilometrov od reálnej vojny, preto sa zaujímal, ako zvládame nápor utečencov a aké bezpečnostné a obranné opatrenia podnikáme. Hovorili sme o pomoci Ukrajine a ďalšom možnom

vývoji situácie nielen na Slovensku, ale aj na celom východnom krídle NATO. Spomenuli sme tiež plánované modernizačné potreby a nevyhnutnosť vynakladania minimálne dvoch percent HDP na obranu. Chcem ešte povedať, že ostatná návšteva amerického ministra obrany na Slovensku bola pred dvadsiatimi rokmi. Uznajte, v takých náročných časoch, aké v súčasnosti žijeme, je mimoriadne dôležité mať za chrbtom takého dôležitého a silného spojenca. Aj preto som veľmi rád, že sme ešte pred ruskou agresiou na Ukrajine stihli podpísať Dohodu o obrannej spolupráci s USA. Poviem vám slová, akými začal minister Austin rokovanie: „Som tu, aby som vám jasne deklaroval, že USA sú pripravené pomôcť vám ubrániť každý centimeter vašej krajiny.“ Som vďačný za jasné kroky nielen USA, ale aj ďalším nateraz piatim krajinám, ktoré k nám pre naše bezpečie posielajú svojich vojakov.

Vláda 9. marca súhlasila s vytvorením mnohonárodnej bojovej skupiny posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO (eFP) na území Slovenska. Čo všetko to pre Slovensko znamená?

Ide o jasné a silné gesto jednoty a pripravenosti NATO. Aktuálne sa ukazuje, aké strategicky dôležité rozhodnutie to bolo, že SR vstúpila do

NATO. Sme zodpovednými a konečne aj v obrane aktívnymi členmi Aliancie, preto intenzívne rokujeme o posilnení našich spôsobilostí aj v spolupráci so spojencami. V týchto dňoch prichádza posilnenie v podobe tzv. jednotky Predsunutej prítomnosti NATO a spojenci nám tak zabezpečia oveľa kvalitnejšiu obranu. Vyzdvihnem najmä moderný a špičkový systém PVO Patriot (Pac3), ktorý zásadne posilní obranu nášho vzdušného priestoru. Spojenci nám však zabezpečia aj množstvo iných spôsobilostí. Môžem spomenúť radarové systémy Sentinel, systém PVO Avenger, systémy REB, prieskumu, kybernetickú obranu, ale aj mechanizované jednotky pozemných síl. Dalo by sa pokračovať. Rozmiestnenie približne 2 000 spojeneckých vojakov má najmä odstrašujúci charakter. V neposlednom rade tak dopĺňame spôsobilosti, ktorými nedisponujú naše ozbrojené sily. Som vďačný našim spojencom, že si uvedomujú krehkosť nášho geografického postavenia a vážnosť aktuálnej bezpečnostnej situácie. O tom presne NATO je – jeden za všetkých, všetci za jedného.

Medzi veteránmi rezonovalo, že rezort obrany vypovedal zmluvu o spolupráci s občianskym združením Únia vojnových veteránov SR. Čo predchádzalo tomuto rozhodnutiu?

Nemôžeme sa stotožniť s aktivitami, ktoré podryvajú základné demokratické smerovanie našej krajiny. Naše hodnoty sú ukotvené aj vo všetkých strategických dokumentoch a inklinovanie k organizáciám, ktoré podryvajú obranu a bezpečnosť Slovenska či jej zahraničnopolitické a bezpečnostné priority, je neakceptovateľné. Členovia Únie vojnových veteránov sa neraz veľmi neprofesionálne a dovolím si povedať až urážlivo vyjadrovali k hlavnej veliteľke OS SR, vedeniu MO SR, spochybňovali potreby ozbrojených síl a vystupovali na protestoch plných násilia, ktoré organizovali extrémistické politické strany, pričom zneužívali aj vojenské uniformy. Je to nepripustné a nemôžeme to tolerovať. Niekoľkokrát sme ich upozornili, keď to nepomohlo, spoluprácu sme ukončili. Zároveň môžem potvrdiť, že sme na MO SR dostali na vedomie hneď niekoľko listov od už bývalých členov ÚVV, že vzhľadom na aktivity, ktoré ÚVV realizuje, ukončujú v nej členstvo. Odporúčame veteránom obrátiť sa na organizáciu UN Veterans Slovakia, ktorá s MO SR a OS SR dlhodobo príkladne spolupracuje.

Je to už azda desať rokov, keď ste počas prednášky na Fakulte medzinárodných vzťahov v Banskej Bystrici varovali, že aj v ozbrojených zložkách sú extrémisticky

„Nikto nemá právo siahnuť na životy nevinných ľudí, napadnúť slobodný demokratický štát s legitímnu vládou, zvrátenou propagandou ublížiť aj vlastným občanom a odstrihnúť ich od pravdy. Pozitívnym poznaním pre mňa je, koľko dobra a solidarity dokážu Slováci prejať.“

orientovaní jednotlivci, ktorí nezdediajú hodnoty demokracie. Čo by ste odporučili tým v ozbrojených silách, ktorí sa nestotožňujú s hodnotovým nastavením nášho štátu a s naším euroatlantickým civilizačným a bezpečnostným ukotvením?

Rozumiem, že vojaci či civilní zamestnanci rezortu sú rovnako ako verejnosť ovplyvňovaní dezinformáciami a môžu byť zmätení z množstva protichodných údajov a informácií, ktoré sa objavujú v mediálnom priestore. Pevne verím, že aj na pozadí nevyprovokovaného útoku zo strany Ruska jasne vidieť, že to, čo sme komunikovali mesiace, bola pravda: Rusko dnes jednoznačne a bezpochyby predstavuje zásadnú bezpečnostnú hrozbu pre demokratický a slobodný svet, ktorého je SR súčasťou. Hneď za našou východnou hranicou zúri vojna. Samozrejme, za názory nemôžeme a nebudeme nikoho karhať, no ak aj teraz, v dnešnej situácii nejaký vojak či zamestnanec rezortu spochybňuje strategické bezpečnostné a obranné dokumenty SR alebo smerovanie a hlásenie sa k pravým demokratickým hodnotám, mal by zvážiť svoje pôsobenie u nás v rezorte. Žijeme ťažké časy a budeme len takí silní, ako dokážeme ťahať za jeden povraz. Aj nedávno zverejnené informácie v médiách o bývalom vysokom dôstojníkovi, ktorý pôsobil v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši a priznal sa k dlhoročnej spolupráci s ruskou rozvedkou ukazujú, že aj medzi nami sú rôzni ľudia, ktorí nemajú problém

zradiť aj svoju vlasť. Čím skôr ich identifikujeme a zbavíme sa ich, tým lepšie pre Slovensko a bezpečnosť a obranu jeho občanov.

Hoax, podľa ktorého sa mal každý muž vo veku od 18 – 60 rokov dostaviť

1. marca 2022 do vojenských kasární, aby si vyzdvihol zbrane a rozkazy bol, samozrejme, klamstvo, ale ako bojovať s tými ďalšími?

V rezorte obrany vznikol odbor boja proti hybridným hrozbám, ktorý dôsledne monitoruje informačný priestor, vyhodnocuje jednotlivé príspevky a vzápätí s nimi ďalej pracuje. Strategicky plánuje komunikáciu a vysvetľuje škodlivosť dezinformačných kampaní. Zapojené sú aj ďalšie orgány verejnej správy, pretože si uvedomujeme citlivosť informačného priestoru a dôsledkov jeho zneužívania. Treba povedať, že svoju prácu kvalitne robí aj Vojenské spravodajstvo. Receptom pre občana je rešpektovať relevantné inštitúcie, zapojiť kritické myslenie a overovať zdroje. Druhou stránkou veci je trestno-právna zodpovednosť za šírenie poplašných správ a nepravdivých vyjadrení, ktoré rozkladajú našu spoločnosť.

V akej situácii by skutočne mohla nastať mobilizácia?

Od toho sme predovšetkým veľmi ďaleko a ani to nepredpokladáme. Momentálne je vyhlásená mimoriadna situácia, a na to, aby sme pristúpili

k mobilizácii, by musel byť na našom území vyhlásený vojnový stav. Nateraz sa o mobilizácii ani nevedú žiadne rozhovory. Ľudia sa mobilizácie zatiaľ obávať nemusia.

Ako budeme zabezpečovať vzdušný priestor, keď vieme, že sa dodávky nových stíhacích lietadiel F-16 oneskoria?

Rokujeme o tom so spojencami a veľmi intenzívne. Do úvahy prichádza niekoľko možností, budeme hľadať najspolahlivejšiu a zároveň najvýhodnejšiu pre Slovensko. Nepochybujem o tom, že sa nám podarí dohodnúť dobré a pre SR výhodné riešenie.

Čo očakávate v tejto situácii od našich vojakov a zamestnancov rezortu?

Už počas pandémie ozbrojené sily, ale aj civilná časť rezortu spoločne dokázali absolútnu pripravenosť, odbornosť a profesionalitu. Rezort obrany je pripravený pomôcť vždy a všetkým, ktorí to potrebujú. Slovensko nás teraz veľmi potrebuje. Potrebujú nás však aj Ukrajinci. Tí, ktorí bojujú vo svojej vlasti, aj tí, ktorí utiekli pred vojnou na Slovensko. Veľmi si vážim, že ľudskosť je súčasťou prístupu ľudí v rezorte. Ľudia sa na nás spoliehajú a my ich nemôžeme sklamať. Ďakujem každej vojačke, každému vojakovi, aj civilným zamestnancom za fantastickú prácu, ktorú robia. Spoločne zvládneme aj tieto náročné časy, nepochybujem o tom!

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Foto: rtm. Pavol Mičica

NA VÝCHODNEJ HRANICI

„Očakávali sme, že kríza môže vypuknúť, preto sme preventívne prijali množstvo opatrení tak, aby ozbrojené sily boli pripravené,“ povedal pre Obranu vzápätí po agresii Ruska proti Ukrajine náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko – a Obrana v nasledujúcich dňoch dokumentovala činnosť slovenských vojakov na našej východnej hranici.

O kamžitou reakciou na agresiu Ruska proti Ukrajine z 24. februára 2022 bol pre nás rozkaz vyčleniť z pozemných síl istý počet plne vyzbrojených rôt, ktoré budú do 180 minút dostupné pre vzniknuté účelové zoskupenie. To bolo súčasne posilnené ženistami, ako aj niekoľkými tímami civilno-vojenskej spolupráce zo štruktúr Veliteľstva síl pre špeciálne operácie,“ uviedol brigádny generál Slavomír Verčimák, veliteľ 2. mechanizovanej brigády Prešov, ktorý bol prvých desať dní veliteľom spomenutého účelového zoskupenia.

Asistencia, ochrana a obrana

Krízová situácia za našou východnou hranicou nastala vo chvíli, keď prebiehali záverečné prípravy na cvičenie Saber Strike 22. „Jednotky z našej brigády odchádzali do Centra výcviku Lešť už 23. a 24. februára, takže okamžite sme preskupili sily. Časť jednotiek, tak aby to neohrozilo cvičenie, sme obratom stiahli do Michaloviec a zostavili plne funkčnú rotu, ďalšiu rotu sme nasadili v Trebišove,“ spomenul na bleskovú reakciu. Ešte epizóda na ilustráciu – keďže s Michalovčanmi na Lešť vycestovali aj kuchári, zo západnejších posádok bola privedená aj kvalifikovaná obsluha kuchýň. Tak, aby nasadení vojaci mali prístup k teplej strave. Na východ boli pritom operatívne presunutí aj vojaci Martina, Levíc či Nitry. „Odchádzali sme s kolesovou technikou, výzbrojou a výstrojným zabezpečením presne podľa nariadenia. Kolegovia na východe nám pripravili zázemie, ktoré bolo oproti tomu na čo sme boli pripravení, tak trochu ako nadštandard,“ ocenil brigádny generál Alexander Kollárik, veliteľ 1. mechanizovanej brigády Topoľčany. Konkretilizoval napríklad, že „východniari“ stihli pre všetkých jeho vojakov zabezpečiť ubytovanie v kamenných budovách. Či už v kasárňach alebo vo výcvikových

Velké Slemence

priestoroch. „Vzhľadom na ich nasadenie 24/7 to považujem za dôležité.“

„Plníme predovšetkým asistenčné úlohy pri podpore Policajného zboru,“ uviedol brig. gen. S. Verčimák. Dodal: „Naši vojaci pôsobia na všetkých hraničných priechodoch s Ukrajinou. V prihraničnom priestore regulujú priechodnosť ciest a zároveň plnia úlohy ochrany štátnej hranice v zmiešaných hliadkach s policajtmí. To znamená, že sú vyčleňovaní na nepravidelné patroly podľa policajného konceptu, alebo sú súčasťou zásahových tímov, ktoré v prípade zistenia narušenia hranice pomocou príslušného systému vyražajú s policajtmí na zásah.“

„Poskytujeme leteckú podporu na vyžiadané prepravy a sme pripravení vyslať aj niekoľko desiatok vojakov v prospech účelového zoskupenia,“ potvrdil podplukovník Vladimír Smolej, náčelník 51. krídla Prešov. „Tiež sme vyčlenili sily na ochranu a obranu posádky, hliadkovanie je zabezpečené nepretržite,“ uviedol veliteľ 21. mechanizovanej prapory Trebišov major Peter Hlebaško. „Podobne aj my vyčleňuje-

me sily a prostriedky do pohotovostnej jednotky posádky a na ochranu objektov osobitnej dôležitosti,“ dodal veliteľ trebišovského 14. tankového praporu major Ľubomír Mizerák. Podobne by sa mohli vyjadriť všetci velitelia jednotiek OS SR.

SOV: prvá úloha v operácii

Brigádny generál Martin Michalko pôsobí v pozícii zástupcu veliteľa Spoločného operačného veliteľstva OS SR v Banskej Bystrici (SOV), ktoré vzniklo 1. apríla 2021. Nové veliteľstvo dosiahlo vlni na jeseň počiatočnú operačnú

brig. gen. M. Michalko, V. Nemecké

Dezinformácie ako výrazná bezpečnostná hrozba

Hovorí sa, že vo vojne prvá umiera pravda, ale armáda trolov sa o dezinformáciu pravdy usilovala pred februárovou inváziou Ruska proti Ukrajine už

poriadne dlho. Prečo to tak bolo, sa rozprávame s riaditeľom odboru pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu Victorom Breinerom.

Odkedy môžeme datovať zintenzívnenie proruskej propagandy (aj) na našom území? Bola tu už skôr, ale mimoriadny rast nasledoval po anektovaní Krymu v roku 2014. Začali sa zakladať dezinformačné weby, dezinformačná scéna začala šíriť a propagovať ruskú zahraničnú politiku, velebiť ruského prezidenta alebo autokratický štýl vládnutia.

Akým spôsobom sa hybridná hrozba kreovala?

Tieto projekty naberali na sile a postupne sa začali tváriť, že sú akoby alterna-

tívou k „hlavnoprúdovým“, respektíve tradičným médiám. Napriek šíreniu nepravd a spochybňovaniu základných atribútov nášho štátu kričali po uznaní, aby boli vnímané ako súčasť legitímnej verejnej diskusie v rámci demokratickej plurality názorov. Svoje ciele realizovali najmä prostredníctvom facebookových (FB) stránok, FB skupín a jednotlivých influencerov, z ktorých tí najvplyvnejší už sedia v parlamente, niektorí aj v európskom. Postupom času si Rusko vybudovalo (aj) na Slovensku mediálne impérium dezinformačných webov,

Vyšné Nemecké

pripravenosť. Má komplexne plánovať a riadiť spoločné operácie OS SR pri obrane SR a riešení krízových situácií nevojenského charakteru. A aj keď plnú operačnú pripravenosť má SOV dosiahnuť až koncom budúceho roka, brigádny generál Martin Michalko prvý marcový týždeň prevzal velenie operácie na našej východnej hranici. „Tento hraničný priechod s Ukrajinou je aktuálne exponovaný najviac. Vojaci tu plnia úlohy na podporu cudzineckej a hraničnej polície a Policajného zboru na výbornú. Môžem vysloviť úprimnú vďaku všetkým, ktorí sa na tom podieľajú. Dokazujú, že príslušníci ozbrojených síl sú pripravení na každý variant pri riešení úloh na pod-

poru bezpečnostného systému Slovenskej republiky,“ zdôraznil po návšteve priechodu vo Vyšnom Nemeckom brigádny generál M. Michalko. Jeho zástupcom sa stal brigádny generál Ivan Balog. Operačné zoskupenie má od 3. marca v stanovenom priestore operácie dve súčasti.

Policajné ďakujem

„Príslušníci ozbrojených síl sú pre nás obrovská pomoc. Našími silami by sme to nezvládli,“ jednoznačne konštatoval major Milan Hromádka, veliteľ oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru vo Vyšnom Nemeckom. „Vojaci sprevádzajú vojnových utečencov medzi jednotlivými praco-

viskami. Tam, kde procesné úkony trvajú o niečo dlhšie, pomáhajú pri udržiavaní pokoja, usmerňujú prejazd vozidiel. Veľmi obetavo pomáhajú vojnovým utečencom a okrem všetkého iného už len ich prítomnosť na hraničnom priechode pomáha pokoji a bezpečnosti. Naši príslušníci sa tak môžu sústrediť na samotný výkon hraničnej kontroly a ďalšiu administratívu. Veľké ďakujem vojakom,“ zdôraznil major M. Hromádka a plukovník Ondreja Vaška, zástupcu veliteľa 2. mechanizovanej brigády a zároveň zástupcu veliteľa operácie požiadal o mierne zvýšenie vojenských počtov na svojom hraničnom priechode. Vzápätí už rokoval s príslušníkmi Polície

ktoré sa priživovali na aktuálnom dianí. Napríklad, keď bola vojna v Sýrii a z nej vyplývajúca migračná kríza, Kremľ produkoval dezinformácie, ktoré mali polarizujúci efekt a cez spomenutú mediálnu štruktúru sa prelievali aj do slovenskej verejnej diskusie. Opakujem, na takých témach sa postupne začali priživovať niektorí politici. Veľmi rýchlo zistili, že majú veľký mediálny dosah. Navyše, bolo to jednoduché – nebolo treba ponúkať ani ekonomické reformy, ani praktické riešenia na zlepšenie života ľudí, stačilo vytvárať hnev, podporovať agresivitu a spochybňovať základné smerovanie našej krajiny.

Ich ťažiskové ciele?

Vytvárať destabilizáciu, dostať sa k politickej moci a, pravdaže dostať sa k zdrojom štátu. Na porovnanie: ešte niekedy okolo roku 2016 bolo pre človeka, ktorý pôsobil v nejakej verejnej funkcii, pomerne problematické spájať sa s týmito dezinformačnými webmi. Mení sa to. Po migračnej kríze prišla pandémia Covid-19, ktorá bola pre dezinformačnú scénu doslova žatvou. Vzápätí sa ukázalo, že jej vplyvový výtlak sa u nás mimoriadne a nebezpečne zvýšil. Dokazujú to aj prieskumy verejnej mienky, ktoré nás odsúvajú v podpore NATO alebo nášho zotrva-

nia v Aliancii až na chvost koalíčných štátov. Nehovoriac o tom, čo sa na Slovensku dialo v súvislosti s rámcovou

Čierna nad Tisou

Českej republiky, ktorí tiež prišli na výpomoc.

„Veľmi nám pomáha, že nás vojaci prichádzajú posilniť aj na zelenú hranicu,“ prízvukoval nadporučík František Kalanin z Oddelenia hraničnej kontroly Ubľa. Do hliadky nastúpil s desiatnikom Igorom Petrikom a so služobným psom Bakom. Mladý desiatnik v zahraničnej misii ešte nebol, no počas boja proti Covid-19 vypomáhal v Krompachoch a ďalších mestách. „Toto je však celkom iné. Aj ja mám doma malého synčeka. O to viac mi záleží, aby hranica s Ukrajinou bola pod kontrolou, aby naše rodiny na Slovensku ostali v bezpečí,“ od srdca povedal mladý vojak z Trebišova.

„Najmä pre tých, čo máme deti, bol v prvých dňoch najťažší psychický nápor pri pohľade na matky s deťmi, ktoré so slzami v očiach prichádzajú na naše územie. Zanechávajúc na Ukrajine svojich mužov, čo ostali bojovať za svoju krajinu,“ povedal nám na priechode vo Vyšnom Nemeckom veliaci poddôstojník mechanizovanej čaty 12. mechanizovaného práporu Nitra rotný Marián Ivan. Pred tým, ako ponúkol

Vyšné Nemecké

pomoc s batožinou ďalšej ukrajinskej matke s deťmi, dodal: „Samozrejme, museli sme sa s tým vyrovnáť, no o to viac vnímame, aký veľký zmysel má naša služba.“

Nonstop v nasadení

„Vojaci v operácii na našej východnej hranici sú v podstate nasadení nonstop. Aj keď napríklad bývajú v posádke Trebišov či Michalovce, po službe neodchádzajú domov, ale ostávajú v pohotovosti v kasárňach alebo vyčlenených ubytovacích priestoroch,“ konštatoval plukovník Ondrej Vaško, zástupca veliteľa operácie. Aj slobodník Matej Rožtek z 11. mechanizovaného práporu Martin spolu s ostatnými slúžil v čase našej návštevy na hranici dvanásť hodín, potom mal dvanásť hodín odpočinok, nasledovala dvanásťhodinová pohotovosť alebo vykonávanie ďalších úloh. Po dvanástich hodinách odpočinku opäť pomáhal na hraniciach. Niektorí vojaci zo vzdialenejších posádok boli a sú ubytovaní

Ubľa

v prihraničnom priestore vo vojenských zariadeniach po štyroch, iní po ôsmich, ďalší spia na poľných lôžkach vo väčších miestnostiach aj v počte niekoľkých desiatok. „Zatiaľ nie sú ubytovaní pod stanmi, všetci majú pevnú strechu nad hlavou, oddych aj stravovanie sú na čo najpriateľnejšej úrovni, ktorú v tejto situácii dokážeme

„Veľkú vďaka vyjadrujem všetkým vojakom, ktorí boli a sú veľmi nápomocní vojnovým utečencom z Ukrajiny. Slovenská republika môže byť na svoje Ozbrojené sily SR hrdá.“

Serhij Zubarev,

Ukrajinec žijúci na Slovensku spolupracujúci s našimi vojakmi na východnej hranici

dohodou o spolupráci v oblasti obrany medzi vládami Slovenskej republiky a USA, ktorú v iných krajinách NATO vnímali ako technickú zmluvu absolútne štandardného charakteru. Aj to je podľa môjho názoru priamy dôsledok pôsobenia kremelských informačných operácií na Slovensku.

Čo alebo kto ich motivuje? Do akej miery sú medzi nimi takzvaní užitoční idioti, ktorí sa na šírení dezinformácií a hoaxov podieľajú z vlastnej iniciatívy a aký podiel môžu tvoriť honorovaní aktéri dezinformačnej scény?

Kvantitatívne bez komentára, ale v každom prípade vieme, že máme

zhruba štyri kategórie. Prví sú tí, ktorí to robia za peniaze. Druhí tomu naozaj veria, teda spomenutí užitoční idioti. Tretí to robia preto, lebo na nich niečo majú, sú k tomu dotlačení. No a štvrtým hladká ego, že sa prostredníctvom dezinformačných tém zrazu začali presadzovať vo verejnom priestore, kde by sa inak nedostali. Spoločným pôsobením sa usilujú o deštrukciu štátu. Je to pritom dlhodobý proces. Ak sme napríklad počas pandémie od niektorých počúvali, že nepočúvajte vládu, nedodržiavajte opatrenia, je to všetko výmysel, tá propaganda akoby si ľudí postupne vychovávala. Niektorí z tých,

čo jej naleteli, dnes reagujú podobne ako Pavlovov pes na zvonček – a opäť veria dezinfoscéne, ktorá nehovorí o intervencii a agresii proti Ukrajine, ale o nejakej akože operácii, čo považujem za scestné.

Bolí alebo sú niektoré dezinformačné témy špeciálne cielené na ozbrojené sily? Nateraz si nemyslím, že by na vojakov alebo aj príslušníkov iných ozbrojených zložiek boli šité dezinformácie, takpovediac na mieru. Podkopávanie a systematické sponchybovanie spoločných hodnôt v rámci Európskej únie alebo NATO, ako aj viera v štát, jeho

Vyšné Nemecké

zabezpečiť. Som hrdý na našich vojakov, celé nasadenie zvládajú so čťou a so srdcom," potvrdil plk. Vaško. „Aj ja som doma nechal manželku a dve deti, sú zvyknutí na moju vojenskú službu a odlúčenia. Ale toto je o inom. Je to najdôležitejšie nasadenie v mojom živote," dodal slobodník Matej Rožtek.

Vyšné Nemecké

Nákladniaky s vojenským srdcom

„Náš intervenčný zdravotný tím vyslaný štruktúrami ministerstva zdravotníctva do Veľkých Slemeniec nemal v blízkosti hraničného priechodu adekvátne priestory. Také, v ktorých by sme prichádzajúcim vojnovým utečencom pár desiatok metrov od hraničného priechodu mohli hneď poskytovať prvotnú starostlivosť. Veľmi ďakujem vojakom, ktorí okamžite reagovali na našu prosbu. Obytný ISO kontajner je super," konštatovala vedúca intervenčného zdravotníckeho tímu Ivana Novotná. „Toto je len jedna z obrovského množstva neplánovaných úloh, ktoré prichádzajú v priebehu dňa," povedal major Ján Štepita, zástupca veliteľa 22. mechanizovaného práporu Michalovce, ktorý je v operácii na východnej hranici zástupcom veliteľa predsunutého miesta velenia. Po umiestnení kontajnera osobne pomáhal zabezpečiť jeho

pripojenie k elektrickej sieti. Zároveň odišiel skontrolovať vojenské stany aj s pripravenými lôžkami a pokrývkami. Vojaci ich postavili v blízkosti hraničných priechodov pre tých, ktorí vyčerpaní po psychicky aj fyzicky extrémne namáhavej ceste potrebujú pred ďalším presunom smerom od východnej hranice oddych alebo prespanie.

„Včera sme napríklad z kamióna vykladali dvadsať ton potravín. Pomáhame všade tam, kde nás treba," spomenul rotný Robert Rozgonyi, veliaci poddôstojník 2. mechanizovanej roty z Trebišova. No nielen to. Vojaci sami zorganizovali v prospech vojnových utečencov z Ukrajiny viaceré zbierky humanitárnej pomoci. Napríklad už 27. februára jednu z nich vyhlásil 57. samostatný oddiel v Martine. K vojakom, ktorých špecializáciou je civilno-vojenská spolupráca, sa pripojil tamjší mechanizovaný aj opravárenský prápor, ako aj zásobovacia základňa a občania mesta. „Z Martina sme už vypravili deväť plne naložených Tatier, štyri sú pripravené na distribúciu. Navyše sme koordinovali aj päť nákladniakov s humanitárnou pomocou, ktorú dali dohromady v 12. mechanizovanom prápore Nitra. Časť z pomoci ešte ostala v medzisklade v Zásobovacej základni Poprad, pretože to, čo sa deje, nebude nakrátko," konkretizovala v polovici marca kapitánka Ľudmila Činčárová z 57. samostatného oddielu Martin, ktorá pomoc koordinuje.

ĎAKUJEM od Ukrajincov

Ukrajinka Táňa cestovala s dvoma deťmi v strachu a obavách na hranicu so Slovenskom tri dni zo Smolenska. Christopher z Nigérie študoval plynárenstvo a ropný priemysel záverečný piaty rok v Ivanofrankovsku. Kyjevčanke Tamare sa podarilo dostať sa na priechod s dcérkou a aj so 70-ročnou mamkou na invalidnom vozíku. Rodina Sierrovcov s piatimi maloletými deťmi je z Brazílie a bola na úteku

inštitúcie a opatrenia v čase krízy, sa realizujú na našich občanov vplyvovými operáciami vo všeobecnosti. Dezinformátori pritom aktuálne verifikujú ruskú propagandu a hovoria, že to vlastne nie je konflikt medzi Ruskom a Ukrajinou, ale medzi Ruskom a Spojenými štátmi, že NATO nedalo Rusku žiadnu možnosť, že spoluprácou v rámci Aliancie si nakreslíme terč na chrbát, že je pre nás najlepšia neutralita a podobné hlúposti. Vieme pritom, že Rusi (aj) nás volajú vo svojich strategických dokumentoch blízke zahraničie. Zo všetkého najradšej by aj nás chceli dostať pod svoj vplyv.

A to tiež prostredníctvom hybridných operácií. Čo by to znamenalo pre náš život, pre našu bezpečnosť, životnú úroveň, slobodu a životný štýl radšej ani nebudem rozvádzať. Kým sme v NATO, v najúspešnejšej obrannej aliancii v histórii, tak sa im to nemôže podať. Preto chcú Alianciu rozložiť zvnútra. Navyše, každé silné fungujúce spoločenstvo typu Európska únia a NATO je z pohľadu Moskvy zlým príkladom pre ruských ľudí. Ruská propaganda totiž hovorí, aká sme my skazená tlupa. No my im dokazujeme, ako dobre sa dá žiť bez autokratického cára v slobodnom demokratickom

svete, pričom ich deti prichádzajú žiť do Európy a o tom, že by to bolo aj naopak, nič neviem. Akokoľvek – o to viac je nevyhnutné, aby ozbrojené sily a všetky štruktúry štátu boli voči dezinformáciám čo najodolnejšie.

Ako sa im štát bráni?

Do roku 2020 a nástupu aktuálnej vlády sa to neriešilo takmer vôbec. Hoci, aby som bol spravodlivý, v roku 2018 bola prijatá Koncepcia boja SR proti hybridným hrozbám, ale v podstate ostala len na papieri. Hybridné hrozby vnímame mimoriadne vážne a preto boj proti nim bol zapracovaný

z mesta Vinica, kde pôsobili ako misi-onári. Aljona z Kyjeva mala za sebou tiež trojdňovú cestu s dvoma svojimi deťmi, s mamou a aj s chlapcom, ktorého im zverili príbuzní. „Sú veľmi unavení. Snažia sa čím skôr dostať ďalej na západ, ale aj veľa z tých, ktorí nie sú chorí, sa zastaví v našom stane po radu alebo aspoň na šálku čaju či kávy. Vedia, že tu sú v bezpečí,“ povedala nám na hraničnom priechode Ublá vojenská zdravotníčka čatárka Lenka Ničová, ktorá aj s vodičom – zdravotníkom desiatnikom Jozefom Hrabčákom vypomáhali v stane označenom symbolom Červeného kríža. S otázkou, či je všetko v poriadku a či niečo nepotrebujú, za nimi prišiel aj ich kolega z trebišovského 21. mechanizovaného práporu kapitán Erik Chovanec. Bolo už po zotmení, keď sa urastenému vyšportovanému veliteľovi roty, dôstojníkovi so zjavnou sebadôverou a precíznym vojenským vystupovaním, odrazu trochu zachvel hlas. Na otázku, čo sa stalo, odpovedal: „V tom stane podišiel ku mne taký malý ukrajinský chlapec, potiahol ma za uniformu – a povedal ĎAKUJEM...“ To však nie je všetko. Pán Serhij Zubarev, Ukrajinec, ktorý žije na Slovensku už desať rokov a na východnej hranici pomáhal od prvého dňa, poslal kapitánovi Chovancovi a jeho vojakom list. Okrem iného v ňom píše: „Veľkú vďaka vyjadrujem hlavne Vašim vojakom, ktorí nám boli veľmi nápomocní či už išlo o pomoc utekajúcim ľuďom, pomoc s prekladom humanitárnej pomoci či podanie ľudskej ruky spojenej s láskavosťou a milotou voči občanom Ukrajiny. Myslím si, že Slovenská republika môže byť na svoj profesionálny tím Ozbrojených síl SR hrdá. Pevne verím, že naše úprimné poďakovanie bude ďalej podané všetkým vojakom, ktorí sa na tejto pomoci podieľali...“

Tému pripravil: Pavol Vitko

Foto: autor

Veľké Slemence

Ublá

do programového vyhlásenia vlády, do bezpečnostnej aj obrannej stratégie a ďalších dokumentov. Míľnik na

Michalovce

budovanie odolnosti štátu predstavuje Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám a zodpovednou inštitúciou je naše ministerstvo. Pod vedením štátneho tajomníka Mariana Majera zdôrazňuje nutnosť celospoločenského prístupu k bezpečnosti a obrane, vytvára celoštátne koordinčné teleso na boj s hybridnými hrozbami a zavádza aj strategickú komunikáciu na kľúčových miestach v štáte. Zmierňovanie cudzieho vplyvu v našom informačnom priestore je obrovskou úlohou. Ľudia, ktorí v našom priestore šíria bludy, mali doteraz len minimálny odpor. Niektoré inicia-

tívy občianskej spoločnosti, ktoré vyvracali hoaxy, tu síce boli, ale ukázalo sa, že to nestačilo. Dezinformácie sa stali veľkou bezpečnostnou hrozbou. Teraz sa toto úsilie prelieva do kompetencií štátu. Aj preto ministerstvo obrany zriadilo odbor pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu. Podobne postupujú na ministerstvách vnútra a zahraničných vecí. Tiež na úrade vlády. Pravdaže, aj náš vzdelávací systém má čo doháňať. Obrovská sila solidarity s Ukrajinou a tiež pomoc vojnovým utečencom však svedčí o tom, že na Slovensku vieme kde je pravda. Aspoň väčšina z nás.

Čím sa bráni

Ukrajina

Pred začiatkom vojny s Ruskom mali Ozbrojené sily Ukrajiny približne 250-tisíc príslušníkov.

Ďalších viac ako stotisíc Ukrajincov slúžilo v pohraničnej stráži a v polovojenskej Národnej garde Ukrajiny. Počet vojakov sa po vyhlásení mobilizácie stále zvyšoval, schopných vojenskej služby je takmer 7 miliónov ľudí. Akú techniku majú k dispozícii?

Po rozpade Sovietskeho zväzu zdedila ukrajinská armáda niekoľko tisíc tankov rôznych typov. Paradoxne, Ukrajinci sa rozhodli ponechať si ako základ výzbroje najstarší z nich – T-64. Na prvý pohľad sa to môže zdať nelogické, ale viedlo ich k tomu niekoľko praktických dôvodov. T-64 bol najpočetnejším typom, ktorý im ostal. Na ukrajinskom území ostala aj hlavná továreň, ktorá ho vyvíjala a vyrábala – charkovský tankový závod Malyšev.

T-64 vznikol v 60. rokoch minulého storočia ako pokročilý hlavný bojový tank. Mal na svoju dobu a sovietske pomery viacero zlepšených konštrukčných prvkov. Chránil ho kompozitný pancier, mal kompaktný motor a prevodovku a tiež automatický nabíjací systém, čo umožnilo znížiť počet členov posádky na troch. Všetky tieto prvky umožnili zmenšiť jeho rozmery. Pancierovou ochranou a s kanónom kalibru 125 mm tak bol na úrovni ťažkých tankov, no jeho hmotnosť bola iba 38 ton.

Nevýhodou všetkých týchto moderných prvkov bola náročnosť ich výroby, a preto aj vysoká cena. To však Ukrajincov po rozpade ZSSR nemuselo trápiť, pretože sa flotilu tankov T-64 nechystali vyrábať, len udržiavať a modernizovať. Ukrajinci ich mali okolo dvetisíc, tanky v pôvodnej verzii T-64B sú dnes už len v rezerve. Vo výzbroji si ponechali iba modernizované varianty T-64BM

a T-64BV. V roku 2014 mala ukrajinská armáda spolu 800 tankov týchto verzií. Do roku 2018 bolo v bojoch na Donbase stratených približne 300 kusov T-64.

V súčasnosti je najmodernejšou verziou tohto typu T-64BV model 2017. Má nový ukrajinský reaktívny pancier Nož, ktorý je lepší ako pôvodný sovietsky Kontakt. Tank dostal nový nočný zameriavač a prístroje na termálne zobrazovanie pre každého člena posádky. Má tiež satelitnú navigáciu a digitálne rádio na zabezpečenú komunikáciu do vzdialenosti 70 km. Tankové závody v Charkove a Lvove dodávali ukrajinským ozbrojeným silám mesačne 11 kusov takto modernizovaných tankov.

V roku 2019 predstavili aj zdokonalenú verziu T-64BM2 Bulat. Tá má väčšinu zlepšení T-64BV model 2017, ale má aj nový tisícokňový motor a prevodovku, lepšiu pancierovú ochranu motora a nádrží, informačný systém Basalt, nový systém riadenia strelby a zameriavač na raketové strely Kombat vypúšťané z hlavne kanóna. Niekoľko takto modernizovaných tankov dodali v roku 2021, no pred ruským útokom sa nestihli výraznejšie rozšíriť.

Došlo aj na novšie tanky

Po rozpade ZSSR ostalo na Ukrajine aj asi 1 300 tankov T-72. Ich hlavný výrobný podnik Uralvagonzavod však ostal na území Ruska, a preto sa Kyjev

rozhodol, že tieto stroje rozpredá zahraničným záujemcom. Do roku 2015 predali takmer 900 kusov T-72, najviac do Etiópie (200) a Sudánu (130). Na Ukrajinu tak ostalo iba okolo 450 tankov T-72, ktoré boli všetky uskladnené a nepoužívané. Straty vo vojne na Donbase však donútili Ukrajinu aktivovať aj tieto tanky. Časť z nich prešla modernizáciou na verziu T-72UA1, o ktorú sa postarali tankové závody vo Lvove a Kyjeve. Tá zahŕňa nový motor a menšiu pomocnú jednotku s výkonom 10 kW, ktorá počas státia poháňa systémy tanku bez potreby zapínať hlavný motor. Tank má aj nový reaktívny pancier Nož. Z tejto verzie vychádza ďalší variant T-72ANT, ktorý má navyše schopnosť vypúšťať z hlavne kanóna riadené strely Kombat s laserovým navádzaním.

Najmodernejšími tankami v ukrajinskej výzbroji sú T-80 a od neho odvodená verzia T-84. Stroje T-80 začali vyrábať v ZSSR v polovici 70. rokov minulého storočia. Bol to prvý tank na svete, ktorý mal ako hlavnú pohonnú jednotku plynovú turbínu. Tá mala vysokú spotrebu paliva, preto charkovský závod Malyšev začal v roku 1987 vyrábať verziu T-80UD s tisícokňovým dieselovým motorom. Ten sa, naopak, vyznačoval úspornosťou a tank mal dlhý dojazd.

Po rozpade ZSSR bolo v továrni v Charkove okolo 340 tankov T-80, kto-

Bojové vozidlo pechoty BMP-1

Osemkolesový transportér BTR-4

Bojový transportér BTR-80

Tank T-80UD modernizovaný na verziu T-84

Tank T-80 ukoristený od Rusov

ré Sovietska armáda nestihla prevziať. Ukrajinská armáda sa, ako sme už spomínali, sústredila na tanky T-64 a nové T-80 uložila do skladu. Aktivovať ich začala až po tom, čo sa v roku 2014 začala vojna na Donbase. Jednak potrebovala nahradiť straty a tiež vyrovnať kvalitatívnu prevahu nových ruských verzií tankov T-72, ktoré povstanci dostávali.

T-80 boli počas procesu aktivácie zároveň modernizované. Stroje verzie T-80BV dostali rovnaký balíček, ako tanky T-64BV model 2017 – čiže nový reaktívny pancier, pokročilý nočný zameriavač, prístroje na termálne zobrazovanie, satelitnú navigáciu a digitálne rádio.

Približne 130 tankov T-80UD malo prejsť modernizáciou na verziu T-84. Proces sa začal v roku 2019 a mal byť dokončený tento rok. Nie je známe, koľko tankov sa podarilo upraviť. T-84 má nový motor s výkonom 1 200 koní a novú vežu s pancierovaným zásobníkom munície v zadnej časti.

Vlastné transportéry

Okrem tankov zdedila ukrajinská armáda aj vyše 2400 bojových vozidiel pechoty BMP-1 a BMP-2. Vojna na Donbase jasne ukázala ich zraniteľnosť. V bojoch bolo zničených takmer 250 strojov všetkých verzií. Väčšina ostatných bola repasovaná a slúžia dodnes. Len veľmi malé množstvo bolo modernizované použitím nových, diaľkovo ovládaných veží.

Ukrajina zdedila aj veľké množstvo osemkolesových transportérov – 220 kusov BTR-60, 2 000 kusov BTR-70 a 450 kusov BTR-80. Prvé dva typy boli považované za zastarané a väčšinu z nich jednoducho zošrotovali. Vojna na Donbase si však vyžadovala nasadenie všetkej dostupnej techniky a tak sa malé množstvo BTR-60 a BTR-70 vrátilo do služby. Väčšinou však plnili strážne úlohy v tylových oblastiach. Okolo 60 kusov BTR-80 Ukrajina predala a vo vojne na Donbase stratila ďalšiu stovku. Po začatí ruského útoku mala k dispozícii približne 300 strojov.

„Za prvé týždne invázie ruská armáda nedobrovoľne „dodala“ Ukrajinu viac techniky, ako tá nakúpila od anexie Krymu. Mnoho ukoristených tankov a obrnených vozidiel Ukrajina obratom zaradila do služby na svojej strane. Aj také zbrane, ako raketomet s termobarickými raketami TOS-1 a viacero moderných samohybných protiletadlových systémov Pancir-S1.

Ukrajinské vozidlo Kozak-2T-84

Okrem týchto pôvodne sovietskych typov si Ukrajina vyrába aj vlastné kolesové transportéry. Prvý bol BTR-3, ktorý sa navonok podobá BTR-80, ale je to kompletne nový stroj, nie modernizácia starších vozidiel. Má trojčlennú posádku a uvezie šesť vojakov. Výzbroj tvorí kanón kalibru 30 mm a guľomet. Vo veži môže byť aj granátomet či odpaľo-

vacie zariadenia protitankových rakiet. Od roku 2000 vyrobili pre ukrajinskú armádu okolo 80 kusov BTR-3.

Úplne inou konštrukciou je BTR-4. Je to tiež osemkolesové vozidlo, ale jeho dizajn je klasickejší ako pri sérii BTR a pripomína skôr nemecké vozidlá Fuchs. Modulárna konštrukcia umožňuje ľahké prispôsobenie na rôzne účely. Bežne má trojčlennú posádku a prepravuje 8 vojakov. Vo veži nesie kanón kalibru 30 mm, guľomet a protitankové rakety. Ukrajinská armáda ich má viac ako 200.

Ukrajinci tiež dostali z USA vyše 350 ľahkých obrnených vozidiel Humvee a sami vyrábajú niekoľko typov štvorkolesových obrnených vozidiel. Väčšina z nich vznikla len v malom množstve, alebo bola určená pre iné zložky ozbrojených síl (napr. pohraničnú stráž). Väčšieho rozšírenia sa dočkalo vozidlo Kozak-2, ktoré uvezie 5-člennú posádku a 11 vojakov v zadnej časti. Na streche môže mať 40 mm granátomet alebo guľomet. Ukrajinská armáda ich má asi 250 a ich výroba pokračovala aj po začatí ruskej invázie.

Delostrelecké protiútoky

Ukrajinská armáda sa snažila posilniť svoje delostrelectvo novými balistickými raketami a strelami s plochou dráhou letu. Tie však boli iba vo vývoji a do výzbroje ich zaradiť nestihli. No úspešne použili staré sovietske rakety Točka s doletom 120 km. Tie použili pri údere proti letisku Millerovo na ruskom území, na ktorom bolo zasiahnuté najmenej jedno lietadlo na ploche a hangáre. Raketami Točka Ukrajinci zničili aj obsadené letisko pri Chersone. Na ňom Rusi prišli o viacero helikoptér.

Inak sa ukrajinské delostrelectvo spolieha najmä na sovietske raketomety Grad, samohybné pásové húfnice Msta, Akacija, Gvozdika, Pion, Hiacint a Nona a tiež československé kolesové húfnice Dana. Všetkých týchto zbraní má Ukrajina dokopy približne 1 400.

Pripravil: Miroslav Barič

Technika pre Ukrajinu

Žihadlo proti lietadlám

Najväčším problémom ukrajinskej obrany bol nedostatok protiletadlových zbraní. Od februára do konca prvého marcového týždňa preto USA a ich ďalší spojenci v NATO dodali Ukrajine spolu viac ako 2 000 protiletadlových rakiet Stinger. Z tohto množstva 500 dodalo Nemecko, 300 Dánsko, 200 Holandsko a ďalšie dodali Litva, Lotyšsko, Taliansko a USA. Stinger je prenosná zbraň, ktorá sa začala vyrábať na

prelome 70. a 80. rokov minulého storočia. Okrem USA sa v licencii vyrába v Nemecku a v Turecku. Je dlhá 1,52 m a má hmotnosť 15,2 kg, z toho raketa 10 kg. Hlavica má hmotnosť 1 kg. Raketa je kalibru 70 mm a jej kormidlá majú 100 mm. Účinný dosah je 4 800 m do diaľky a 3 800 m do výšky. Najnovšie verzie majú dvojité – infračervené a ultrafialové navádzanie. Vďaka tomu vedú omnoho lepšie rozoznať hlavný cieľ od klamných cieľov.

..... Pripravil: Miroslav Barič

Účinné britské rakety NLAW

Prenosné protitankové systémy dodalo Ukrajine viac krajín. Veľmi početné dodávky prišli z Británie, ktorá okrem iného doručila najmenej 2 000 rakiet NLAW (Next Generation Light Anti-tank Weapon – ľahká protitanková zbraň ďalšej generácie). Podobne ako Javelin patrí do kategórie „Vystrel a zabudni“, čo znamená, že na cieľ sa navádza sama. Má väčší kaliber 150 mm, ale nižší dosah, ktorý je obvyčajne do 800 m, maximálne 1 000 m. Dĺžka rakety je 1 m a hmotnosť 12,5 kg. Rovnako ako pri Javelinoch si ukrajinskí vojaci pochvaľujú účinnosť rakiet NLAW. V roku 2014 používali proti tankom staré sovietske RPG-7, ktoré boli prakticky neúčinné. Nové rakety spôsobujú nepriateľským tankom oveľa väčšie škody.

Ťažších zbraní je menej

Okrem už spomenutých dostala Ukrajina vo väčšom množstve aj ďalšie prenosné zbrane, ako nemecké Panzerfaust 3 či americké M-72, čo sú strely kalibru 66 mm na jedno použitie. Dodávky zahŕňajú aj veľké množstvo automatických pušiek, guľometov či ostreľovačských pušiek a munície k nim. Ťažších zbraní zatiaľ dostala Ukrajina veľmi málo. Taliansko dodalo bližšie nešpecifikovaný počet mínometov a Estónsko poskytlo šesť húfnic D-30 kalibru 122 mm. Ide o pôvodne sovietske zbrane, ktoré pobaltská krajina dostala darom z Nemecka. Húfnica D-30 (na fotografii) má hmotnosť 3,2 t, jej dosah s bežným strelivom je okolo 15 km a rýchlosť streľby je 5 až 6 rán za minútu.

Bezzáklzová zbraň proti ľahším vozidlám

Ukrajina dostala aj 5 000 kusov ľahkých protitankových zbraní AT4 švédskej výroby. Oproti Javelinom či NLAW sa zásadne líšia vo viacerých ohľadoch. Sú určené na jedno použitie, nie sú navádzané a nejde o raketovú, ale bezzáklzovú zbraň. Nevýhodou je nižší účinný dosah (iba 300 m) a veľké vyšľahnutie plameňa pri výstrele, ktoré môže zraníť neopatrných vojakov stojacich za strelcom.

AT4 v 80. rokoch vyvinuli ako zbraň, ktorá vydrží horšie zaobchádzanie a bude sa jednoducho ovládať. Po výstrele ju vojak odhodí a viac sa o ňu nestará. Od začiatku sa rátalo s tým, že spredu nebude proti tankom účinná. Mala dať pechote možnosť bojovať s ľahšími obrnenými vozidlami prípadne s opevneniami. Proti tankom sa dá použiť jedine zboku alebo zozadu. AT4 má dĺžku 102 cm a hmotnosť 6,7 kg.

Ukrajinci si pochvaľujú, ruskí tankisti nie

Kľúčovú úlohu pri ničení ruských tankov zohrávajú rakety Javelin. Strely americkej výroby si Ukrajinci veľmi pochvaľujú. Podľa údajov amerických spravodajských služieb majú na Ukrajine 93-percentnú úspešnosť – 300 vypálených rakiet znamená 280 zničených ruských obrnených vozidiel.

Celý prenosný komplet má hmotnosť 22,3 kg – z toho odpaľovacie zariadenie s raketou má 15,9 kg a odpojiteľná riadiaca jednotka má 6,47 kg. Samotná raketa má dĺžku 1,1 m, kaliber 127 mm a hmotnosť tandemovej hlavice 8,4 kg. Dosah rakety je až 4 000 m a navádzanie je automatické infračervené. Znamená to, že operátor nemusí raketu sledovať a navádzať ju manuálne ako pri starších raketách TOW. Ihneď po výstrele sa môže skryť a presunúť inam, čo ho robí menej zraniteľným voči odвете nepriateľa. Raketa ničí obrnenú techniku úderom zhora na najzraniteľnejšie miesta.

Drony Bayraktar majú aj vlastnú pieseň

Jednou z najúčinnnejších zahraničných zbraní v ukrajinskom arzenáli sa ukazuje turecký dron Bayraktar TB2. Ukrajina ich prvýkrát objednala v roku 2019. Postupne objednávky zvyšovala až na 64 kusov. Do začiatku ruskej agresie sa ich podarilo dodať okolo 20, no dodávky pokračujú aj po ruskej invázii.

Bayraktar znamená vlajkonosič. Stroj má rozpätie 12 metrov a dĺžku 6,5 m. Maximálna rýchlosť je 220 km/h a dosah

kontrolnej stanice je 150 km. Výzbroj v podobe navádzaných bômb a rakiet môže nosiť na štyroch závesníkoch. Maximálna vzletová hmotnosť stroja je 650 kg, z toho hmotnosť výzbroje je 150 kg. Spolu s bezpilotnými prostriedkami Turci dodávajú aj výzbroj. Bayraktary presnými zásahmi ničili kolóny ruskej techniky a stali sa také populárne, že im Ukrajinci zložili aj veľmi chytľavú pieseň.

Šafárikovo námestie, Bratislava v auguste 1968

Okupanti včera a dnes

„Ak by k nám prišli Rusi s fľašou vodky, tak sú kamaráti a podám si s nimi ruku. Ale keď prišli na tankoch, sú to okupanti,“ povedal major Milan Müller svoj názor na intervenciu vojsk Varšavskej zmluvy v roku 1968 do vtedajšieho Československa. Normalizačná previerková komisia ho začiatkom 70. rokov za to, že okupáciu nenazval bratskou pomocou, vyhodila z armády.

Počas takzvanej normalizácie vyhodili z federálnej armády asi 12-tisíc vojakov a zamestnancov vojenskej správy. Z nich približne 1 400 na Slovensku. „Vyhodenie z armády a označenie za politicky nespoľahlivého znamenalo pre nás nielen koniec vojenskej kariéry, ale mnohí postihnutí museli napriek dosiahnutému vzdelaniu prijať miesta nekvalifikovaných pracovníkov. Nemohli si zvyšovať vzdelanie, pracovať v riadiacich funkciách a až do roku 1989 boli postihované aj ich rodiny,“ povedal plukovník v. v. Svätopluk Kusala, predseda Združenia vojenskej obrody Slovenska, ktorá týchto ľudí združuje.

Kým prišli Rusi

„Samozrejme, že celé dni sledujem správy, a to nielen preto, že som sa narodil v Užhorode,“ povedal nám po februárovej intervencii ruských vojsk na Ukrajinu Milan Müller, dnes už podplukovník v. v. Jeho mamka bola Maďarka zo Zakarpatska a otec, Slovák z Myslavy, si ju našiel, keď v Užhorode pracoval pred druhou svetovou vojnou pre poisťovňu Slovan. Vtedy toto mesto patrilo Českosloven-

sku, po Viedenskej arbitráži v roku 1938 ho obsadilo Maďarsko, potom si ho prisvojil Sovietsky zväz – a teraz je ukrajinské. „Keď vidím, čo sa tak trochu aj na mojej Ukrajine deje, každý deň mám pred sebou, ako k nám vtrhli Rusi v auguste 1968,“ opakovane prízvukuje pán Müller. Spomenie: „Deň pred inváziou som sa vracal z dovolenky z Juhoslávie. Na juhoslovanských hraniciach mi hovorili colníci prečo idem domov, keď k nám vtrhnú Rusi. Na maďarskej colnici mi zase hovorili, že aj ich vojaci sa chystajú na obsadenie Československa. Neveril som. Nechcel som veriť. Sovietov som vnímal dovtedy pozitívne. Aj keď nám zabrali Zakarpatskú Rus, oslobodili nás predsa od fašizmu. Ako by to teda mohli urobiť?“

Prerátal sa. Jeho cesta do vojenskej uniformy pritom nebola priamočiara. Milanov strýko bol kňaz, otec bol začiatkom socializmu za mrežami, lebo nesúhlasil s kolektivizáciou. No a mama mu už v roku 1948 ako desaťročnému zomrela. Zmaturovať sa mu však podarilo. „Chcel som ísť študovať na vysokú školu dopravnú do Prahy, urobil som

skúšky, ale otec ma nepustil. Po návrate z väzenia sa oženil, s macochou som nevychádzal, tak keď išli spoločne na rekreáciu, prihlásil som sa poza jeho chrbát k armáde. Hoci znova nesúhlasil, už mi to bolo jedno. V Delostreleckom technickom učilišti v Martine som sa doslova našiel.“ Po jeho absolvovaní v roku 1958 nebol dosť dôveryhodný, aby ho preveli k bojovému útvaru. Tým viac sa tešil, keď ako poručík nastúpil k 51. delostreleckej základni v Novákoch. „Možno sa vám to zdá zvláštne, ale ja som sa do tých výbušnín a munície doslova zamiloval,“ pokrčil plecami muž, ktorý okrem iného ako mladý dôstojník tri mesiace odmínovať bojiská na Dukle. Vzdelával sa, bol vo svojej odbornosti dobrý, takže ho v roku 1967 preveli do Martina. Stal sa veliteľom čaty 2. školského oddielu Vyššieho delostreleckého učilišta. Zároveň bol triednym učiteľom. „Učil som technické veci, bavilo ma to. Len mi tých chlapcov bolo ľúto, že do nich vtĺkali toľko ideológie. K tomu som mal dešpekt, to ma nebavilo, aj keď po príchode Dubčeka a politickom odmáku sa vtedy o politike bavil azda každý.“

Mal taký zvyk, že každý deň skoro ráno otvoril okno a pozrel sa na Martinské hole. „Ak som videl sneh, tak bola ranná rozčvička s vojenskými stredoškólákmi v košeliach. Keď snehu nebolo, cvičili sme len v trenkách. Viem, bol august – po snehu ani stopy – ale čosi biele som zbadal. Boli to padáky po sovietskom výsadku. Vzápätí dorazila spojka, že sme obsadení. Cez Vrútky na západ už prúdili ruské kolóny a zanedlho stáli pred ich kasárňami aj ruské tanky.“

Riaditeľ žeriavu

„Moja prvá veta bola po príchode Rusov, že mali prísť s fľašou vodky – a boli by sme kamaráti. Na tankoch prišli ako okupanti. To som všade opakoval – a zo začiatku sme mali v kasárňach podobný názor azda všetci...“ prízvukuje, čo už povedal.

No kým sa normalizátori neskonsolidovali, vojenská hviezda Milana Müllera ešte chvíľku stúpala. V novembri 1968 ho povýšili z kapitána na majora, vyznamenali ho medailou Za službu vlasti, v roku 1970 absolvoval pyrotechnický kurz a mal sľúbené miesto vo vedení Vojenského opravárenského podniku v Turni nad Bodvou.

„V duchu som sa smial, keď ma v previerkovej komisii posudzovali aj tí dôstojníci a kamaráti, ktorí po okupácii brojili proti Rusom, ale rýchlo prezliekli kabát. Lenže ten smiech ma čoskoro prešiel...“ Po prepustení zo služobného pomeru vojaka z povolania ostať v Martine nechcel. „Prišiel som na stanicu do Vrútok a povedal som si, kde pôjde prvý vlak, tam odídem.“ Vystúpil v Ružomberku. „Bol tam veľký detský domov, vravím si, doteraz som vychovával mladých vojakov, skúsím to aj s mladšími deťmi.“ Na skúšku ho zobrali. Ale len na tri týždne. Keď sa riaditeľ vrátil z dovolenky a zistil, že je prepustený z armády, dostal padáka. „Potom som štyri mesiace nerobil nikde. Veľmi to na mňa doľahlo...“ sklopil oči. Spomenul kamarátov, ktorí sa v tejto situácii pokúsili o samovraždu alebo ju aj dokonali.

„Ako tak som sa chytil v ružomberských celulózkach. Najskôr sa zo mňa

Po intervencii do Československa v roku 1968 a okupácii Sovietskou armádou z bývalej federálnej armády z politických dôvodov prepustili dvanásťtisíc vojakov a zamestnancov vojenskej správy. Z nich približne 1 400 na Slovensku.

smiali, že mi tú prácu nemôžu dať, lebo je to riadiaca funkcia. Riadil som totiž žeriav.“ Po roku a pol lepil v celulózkach na tlačiarenské valce gumené štočky, pomocou ktorých sa vtedy vyrábali baliaci papier. Pokračoval ako pomocný majster a majster pri výrobe papierových vriec. Bol šikovný, v celulózkach sa vypracoval až na vedúceho odboru bezpečnosti práce. No ozvena vojska stále bolela. „Raz som bol v ružomberskej Ústrednej vojenskej nemocnici a vidím tam kamaráta, s ktorým som ako vojenský študent tri roky býval na jednej izbe. Zavolať som na neho. Len sa otočil, ledva odkývol – a chvatne kráčaľ preč, aby nemal problémy.“

„A pamätáš, keď ťa v škôlke, kde chodili naše dve dcéry, chceli rodičia aj učiteľky zvoliť za predsedu Združenia rodičov a priateľov školy?“, pridala sa k rozhovoru manželka pplk. Müllera pani Terézia. „Samozrejme, stanovisko inšpektora bolo, že v žiadnom prípade, lebo ako prepustený vojak som politicky nespoľahlivý.“

Pani Terézia pokračovala: „Viem, nebol to ani test smrti, ani žalár, ale všetko toto odstránenie, ponížovanie a odsúvanie do pozície občana druhej kategórie malo na môjho muža veľmi zlý vplyv. Milan bol upnutý na armádu, po prepustení ho trápili žalúdočné vredy, no najmä som sa ho snažila presvedčiť, že žiť sa dá aj mimo vojska.“

Opäť uniforma

„Nuž, neviem, ale bez svojej manželky by som to celé asi nezvládol,“ usmial sa na svoju ženu, ktorá bola sestričkou v Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku a brali sa v roku 1972. Pani Terka ho motivovala aj k rozhodnutiu, aby sa opäť vrátil do armády.

„Zvažoval som. V celulózkach som už ako šéf bezpečnosti mal pod sebou piatich bezpečnostných, štyroch požiarňoch a šesť revíznych technikov,

plus osemnásť požiarnikov. No a keď ma v lete 1990 reaktivovali a priznali mi hodnosť podplukovník, velil som na Mokradi akurát jednému skladníkovi. To mi však neprekážalo. Bol som doma – v uniforme vojaka. Bol som šťastný.“

Hovorí, že starým marxistom jeho návrat do armády nevoňal. Len ťažko hľadali spoločnú reč. S mladšími to bolo lepšie. No aby si získal ich rešpekt, musel dokázať, že niečo vie. Tak ako napríklad pri previerkach v roku 1994, keď už bol náčelníkom služby raketového a delostreleckého vyzbrojovania 3. spojovacej brigády Armády SR v Ružomberku a obštal na výbornú. Definitívne odchádzal do zálohy v roku 1997 z pozície, po akej vždy túžil. V rámci uvedenej brigády bol náčelníkom muničnej služby a pyrotechnik.

Ohňostroj a nožík vo vrecku

Tento portrét podplukovníka Milana Müllera sme pôvodne chceli uzavrieť rozprávaním, ako ho každý rok navštevujú jeho dávní študenti z Vyššieho delostreleckého učilišťa v Martine. A ako si ho, sami už dlhoroční dôchodcovia, doteraz vážia tak, že napríklad k osemdesiatke mu potajme v jeho dedine pripravili krásny ohňostroj. Lenže medzitým Rusi napadli Ukrajinu. A spomenuli sme si na to, ako počas nášho prvého stretnutia vlni na jeseň povedal: „Už som si myslel, že ma tá ruská okupácia Československa pred smrťou nejako prebolí. No po tom, ako Rusi obsadili a okupujú Krym, sa mi pri spomienke na nich znovu otvára nožík vo vrecku. Tí sa budú rozťahovať ďalej a ďalej.“ Bol to minulý september a jeho manželka ho vtedy zahriakla: „Nekuvikaj, lebo zajtra máme Putina na dvore.“

Teraz v marci pán Müller neveselo, ale odhodlane dodal: „No vidíte – a ak ho ešte nemáme na dvore, už je za humnom. Cítil som to v kostiach. Už okupujú aj kus Ukrajiny. O to viac cítim so slovenskými vojakmi. Verím im, vedia kde je pravda. Chvalabohu, sme v NATO, spolu si ten svoj dvor ochránime.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ladislav Bielik, archív MM a autor

Odborný pyrotechnický kurz, kpt. M. Müller je vľavo, Martin 1970

Manželia Müllerovci, Jasenie pri Podbrezovej 2021

Európska obranná stratégia

Členské štáty Európskej únie schválili 21. marca novú obrannú stratégiu, ktorá zahŕňa vytvorenie tzv. síl rýchleho nasadenia v počte 5 000 vojakov.

Plán obrannej stratégie sa pripravoval uplynulé dva roky, na poslednú chvíľu sa však teraz upravoval v dôsledku ruskej invázie na Ukrajinu, a teda aj zvýšenej pozornosti, ktorú chce EÚ v dôsledku invázie upriamiť na hrozbu zo strany Kremľa.

Podľa šéfa diplomacie EÚ Josepa Borrellu nie je nová stratégia odpoveďou na vojnu na Ukrajine, ale súčasťou tejto odpovede. Borrell dodal, že keď ju zástupcovia z EÚ začal vypracovávať, nevedeli si ani predstaviť, aká zlá bude situácia v momente jej schvaľovania a akej veľkej hrozbe bude Európa čeliť. Lídri EÚ označili ruskú inváziu na Ukrajinu aj za akýsi budičiek pre euroblok, ktorý musí v otázke ochrany svojej bezpečnosti zaujať ráznejší postoj.

Ochranu mnohým európskym štátom poskytuje už desaťročia Severoatlantická aliancia vedená USA. Po ruskej invázii na Ukrajinu sa medzi členskými krajinami EÚ objavili aj iniciatívy vyzývajúce na posilnenie obrannej schopnosti samotného eurobloku. Nová stratégia je tak podľa AFP navrhnutá tak, aby nastolila rovnováhu a posilnila obrannú spoluprácu medzi jednotlivými krajinami EÚ.

„Cieľom schváleného strategického kompasu je urobiť z EÚ silnejšieho a schopnejšieho ochrancu bezpečnosti. Zhoršujúce sa bezpečnostné prostredie vyžaduje, aby euroblok urobil obrovský krok vpred, posilnil svoju kapacitu a ochotu konať a tiež viac i lepšie investoval do svojej obrany,“ stojí vo vyhlásení. Hlavným bodom schválenej stratégie je do roku 2025 zriadiť sily rýchlej reakcie EÚ v počte do 5 000 vojakov. Tieto sily budú pozostávať z pozemných, vzdušných aj námorných zložiek.

Nemecká ministerka obrany Christine Lambrechtová uviedla, že Berlín chce poskytnúť základ pre tieto sily rýchlej reakcie v prvom roku ich fungovania.

Lotyšský minister zahraničných vecí Edgars Rinkevičs konštatoval, že nová stratégia poskytuje súbor nástrojov potrebných na to, aby sa EÚ stala spoločne s NATO skutočným geopolitickým a obranným aktérom.

Foto: EU

■ Európska únia odsudzuje vážne porušovanie medzinárodného práva a vojnové zločiny páchané Ruskom na Ukrajine, oznámil šéf diplomacie EÚ Josep Borrell. Európska únia najdôraznejšími možnými slovami odsudzuje ruské ozbrojené sily a ich pomocníkov za pokračujúce útočenie na civilné obyvateľstvo Ukrajiny a na civilnú infraštruktúru, aj za ich obliehanie mesta Mariupol. Rusko nemá na základe medzinárodného práva oprávnenie použiť jednostrannú silu proti tretej krajine, teda nesie plnú zodpovednosť za svoje agresívne vojenské činy, skazu a straty na životoch, ktoré spôsobilo. Medzinárodný trestný súd v Haagu už otvoril vyšetrovanie vojnových zločinov na Ukrajine.

■ Ukrajina nemôže pristúpiť na ruské ultimáta, povedal 21. marca ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij s tým, že Moskva sa jeho krajinu pokúša zničiť. Moskva podľa jeho slov chce, aby jej Ukrajina odovzdala mestá Charkov, Mariupol aj Kyjev. Dodal, že na takéto niečo nemôžu pristúpiť obyvatelia týchto miest, rovnako ani on ako prezident. Zelenskij vyzval európskych lídrov, aby prestali obchodovať s Ruskom.

■ Príslušníci ruských invázných vojsk 21. marca strelbou rozohnali pokojný protest v okupovanom ukrajinskom meste Cherson.

■ Spojené štáty vyšlú do Bulharska kontingent mechanizovanej pechoty Stryker, ktorá bude operovať v rámci medzinárodnej bojovej skupiny NATO.

■ Rusko v rámci vojenskej agresie proti Ukrajine 18. marca po prvý raz použilo hypersonické rakety Kinžal (Dýka) určené na zničenie skladu zbraní na západe krajiny.

■ Rusko 18. marca vyhlásilo nad územím východoukrajinského Donbasu bezletovú zónu. Stalo sa tak len niekoľko hodín po tom, čo ruský prezident Vladimir Putin upozornil každého, kto by nad Ukrajinou vyhlásil bezletovú zónu, že by to bol vstup do ozbrojeného konfliktu.

■ Ruský minister zahraničných vecí Sergej Lavrov vyhlásil, že poskytnutie systémov protivzdušnej obrany Ukrajine by bolo destabilizačným faktorom, ktorý by krajine nepriniesol mier a že Rusko je odhodlané zabrániť dodaniu takého to systému Ukrajine vojenskou silou.

■ Ruská veľvyslankyňa v Sofii Eleonora Mitrofanovová vyzvala Bulharsko, aby neposielalo zbrane Kyjevu.

■ Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij v Kyjeve rokov s Petrom Fialom, Mateuszom Morawieckym a Janezom Janšom, ktorí pricestovali do hlavného mesta Ukrajiny vlakom. Za Poľsko sa na rokovaní zúčastnil aj vicepremiér Jarosław Kaczyński. Témou rokovania bola aj možnosť ponúknuť azyl ruským vojakom, ktorí odmietnu bojovať proti Ukrajine a dezertujú.

■ Ruský veľvyslanec v Sarajeve Igor Kalabuchov v rozhovore pre bosnianske médiá vyhlásil, že Bosna a Hercegovina síce má právo rozhodnúť o svojom členstve v NATO, ale Moskva si vyhradzuje právo na takúto možnosť patrične reagovať: „Na príklade Ukrajiny sme ukázali, čo očakávame!“

■ Uzbekistan, stredoázijská republika s úzkymi väzbami na Rusko, vyzval na okamžité ukončenie bojov na Ukrajine a urovnanie konfliktu diplomatickými prostriedkami. Oznamoval tiež, že neuzná nezávislosť dvoch proruských separatistických „republík“ na východe Ukrajiny.

■ Od začiatku ruskej invázie na Ukrajinu zasiahli ruské rakety v Čiernom mori tri lode, ktoré sa plavili pod panamskou vlajkou. Jedna z nich sa potopila. Od začiatku invázie zasiahli ruské rakety aj tureckú loď pri Odeze, japonské nákladné plavidlo Namura Queen a tiež chemický tanker Millennial Spirit, ktorý sa plaví pod moldavskou vlajkou.

NATO

o Ukrajine

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa 16. marca v Bruseli zúčastnil na pravidelnom rokovaní ministrov obrany členských štátov Severoatlantickej aliancie. V súvislosti s ruskou agresiou voči Ukrajine spoločne hovorili o aktuálnych bezpečnostných otázkach vrátane posilňovania východnej hranice NATO či formách pomoci pre Ukrajinu.

Na úvod minister vyzdvihol neoblomné vlastenectvo Ukrajincov a ich odhodlanie a vôľu brániť vlastnú krajinu a slobodu pred ruskými okupantmi. Zdôraznil tiež, že Slovensko je spoločne so svojimi spojencami v NATO pre

Ukrajinu zodpovedným partnerom. „Slovensko sa výraznou mierou podieľa na celkovom úsilí poskytovať Ukrajine pomoc – s dôrazom na jej potreby a tiež na to, aby sa predišlo novej eskalácii smerom k širšiemu vojenskému konfliktu medzi NATO a Ruskom,“ uviedol minister Naď.

Podľa ministra sa Aliancia musí na obdobie dlhotrvajúceho napätia s Ruskom pripraviť systematickým fyzickým posilňovaním svojho východného krídla. „Chcel by som poďakovať všetkým našim spojencom za podporu myšlienky posilnenia východného krídla Aliancie. Osobitne sa chcem poďakovať

Českej republike za to, že sa stala rámčovým štátom mnohonárodnej bojovej skupiny posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO, ktorá vznikne na území SR,“ uviedol minister Naď. Za avizovanú účasť na budovaní tejto bojovej skupiny sa minister poďakoval tiež partnerom z Nemecka, Holandska, Poľska, Slovinska a Spojených štátov. Dodal, že prítomnosť ozbrojených síl členských štátov NATO bude mať na území SR čisto obranný mandát a pomôže zvýšiť obranyschopnosť Slovenskej republiky a pripravenosť jej ozbrojených síl na akýkoľvek scenár.

Šéf rezortu obrany pripomenul tiež dlhodobé pôsobenie masívnej ruskej propagandy a hybridných aktivít na území SR. „Len tento týždeň sme sa rozhodli vyhostiť troch takzvaných ruských diplomatov za špiónážne aktivity. Toto je len začiatok. Som presvedčený, že špiónážnu a dezinformačnú sieť, ktorú u nás vytvorila ruská ambasáda a jej pridružené subjekty, sa nám podarí rozložiť,“ uzavrel minister.

Minister Naď na okraj rokovania absolvoval bilaterálne stretnutia s partnermi z Nemecka a Veľkej Británie.

Foto: NATO

Deti sú najčastejšie obeť

Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov UNHCR oznámil, že v dôsledku vojny na Ukrajine opustilo svoje domovy približne 10 miliónov ľudí, viac než štvrtina z celkového počtu obyvateľov krajiny. Číslo zahŕňa Ukrajincov, ktorí sa uchýlili do zahraničia, aj vnútorne vysídlené osoby na ukrajinskom území. Podľa údajov Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) z Ukrajiny od začiatku ruskej invázie utieklo do susedných štátov aj zhruba 162 000 občanov tretích krajín. Detský fond UNICEF uvádza, že medzi ukrajinskými utečencami, ktorí sa uchýlili do zahraničia, je viac než 1,5 milióna detí. Zároveň varuje, že by sa časť z nich mohla stať obeť obchodovania s ľuďmi alebo vykoisťovania. Podľa UNICEF je toto riziko reálne a stále rastie. Najnovšia analýza

ukázala, že 28 percent identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi sú deti, no v prípade Ukrajiny deti pravdepodobne tvoria ešte väčšie percento obetí, lebo takmer všetci utečenci pred vojnou na Ukrajine sú ženy a deti. Regionálna riaditeľka UNICEF pre Európu a strednú Áziu Afshan Khanová povedala: „Vojna na Ukrajine vedie k hromadnému vysídľovaniu a k prúdom utečencov - za takýchto podmienok môže nastať výrazný nárast v obchodovaní s ľuďmi a akútna kríza v ochrane detí. Deti vysídlené zo svojich domovov sú mimoriadne zraniteľné, sú oddeľované od rodín, zneužívané a dostávajú sa do rúk priekupníkov s ľuďmi. Je nutné, aby vlády v tomto regióne zaviedli a posilnili opatrenia, vďaka ktorým budú deti v bezpečí.“

Foto: UNICEF

Za národ a obnovenie Ukrajiny

Obdobie krátkej ukrajinskej nezávislosti (1918 – 1920) bolo pre Ukrajincov dôležitým medzníkom vlastného národno-vedomovacieho procesu. Ťažko niesli, keď ich takzvaným Rižským mierom pilsudské Poľsko a boľševické Rusko v roku 1921 zbavili štátnosti, rozdelili územie, obyvateľstvo vystavili asimilačnému a národnostnému útlaku.

Okrem domáceho ukrajinského obyvateľstva krivdu pociťovala aj ukrajinská emigrácia, rozptýlená takmer po celej Európe. Práve ona iniciovala vytvorenie organizácie, ktorá mala zabezpečiť ukrajinskému hnutiu ideologickú základňu v zápase o štátnosť.

Organizácia nacionalistov

Vo februári 1929 vo Viedni na Svetovom kongrese Ukrajincov vznikla Organizácia ukrajinských nacionalistov (OUN). Do jej vedenia sa postavil dôstojník rakúskej a ukrajinskej armády, veliteľ Ukrajinskej vojenskej organizácie založenej v roku 1920 v Prahe, Jevhen Konovalec.

OUN si vytýčila dva strategické smery vedenia vojenského zápasu o obnovenie ukrajinskej štátnosti: prípravu ilegálnych bojových skupín na Poliakmi a Sovietmi okupovanom teritóriu Ukrajiny a formovanie dobrovoľníckych jednotiek v zahraničných armádach. Obe zložky sa mali v príhodný moment spojiť a vytvoriť organizovanú vojenskú silu. Preto sa OUN začala orientovať na Berlín. Uvedomovali si, že Nemecko je jedinou silou, ktorá môže vojenskou mocou zmeniť existujúci medzinárodný

poriadok v Európe. Aj nemecká vojenská rozviedka Abwehr mala záujem o spoluprácu s OUN, ktorá postupne vytvorila efektívnu organizačnú štruktúru. Začala sa vzájomná spolupráca, zahŕňajúca okrem iného výcvik členov OUN a ich využívanie na diverzie v Poľsku i ZSSR.

Ilúzie a rozkoly

V druhej polovici 30. rokov sa však OUN začala štiepiť. Mladá radikálna zložka sústredená okolo haličskej skupiny OUN pod vedením Stepana Bandery vyčítala veteránom v emigrácii nerozvážnosť, pasivitu i neznalosť situácie na Ukrajine. Príčinou konfliktu bol aj boj o moc, svoje zohral generačný rozdiel. Stepan Bandera sa narodil v roku 1909 v ukrajinskej Haliči (vtedajšie Rakúsko-Uhorsko, dnešná západná Ukrajina) v rodine gréckokatolíckeho kňaza. V rokoch 1928 – 1933 bol študentom polytechniky na Lvovskej univerzite. V roku 1929 stal sa členom OUN a od roku 1933 krajským vedúcim OUN na západoukrajinských územiach. Organizácia pod jeho vedením uskutočnila niekoľko atentátov na poľských a sovietskych predstaviteľov. Ako odplatu za hladomor na sovietskej Ukrajine zavraždila tajomníka konzulátu ZSSR vo Lvove Alexeja

Dobový leták Ukrajinskej povstaleckej armády

Majlova a v snahe upozorniť medzinárodnú verejnú mienku na národnostný útlak Ukrajincov v Poľsku tiež poľského ministra vnútra Bronislava Pierackého. V máji 1934 poľská polícia zaistila Bandera a bol odsúdený za príslušnosť k OUN a atentát na Pierackého. Pôvodný rozsudok trestu smrti mu zmiernili na doživotie. Z poľského väzenia sa Bandera dostal až v septembri 1939 po prepadaní Poľska Nemeckom a Sovietskym zväzom.

V máji 1938 v Rotterdame zorganizoval sovietsky agent NKVD Pavol Sudoplatov atentát na J. Konovalca. Na čelo OUN sa postavil Andrij Meľnyk, veterán rakúskej armády. K definitívnemu rozkolu v OUN došlo v roku 1940 na konferencii v Krakove. Banderovská frakcia požadovala opustenie orientácie len na Nemecko, lebo sa v ich očiach skompromitovalo paktom Molotov – Ribbentrop (1939). Chceli nadviazať kontakty aj so západnými mocnosťami a viesť aktívny boj na Ukrajine. Existovali teda dve or-

Jevhen Konovalec

Andrij Meľnyk

Jednotka Ukrajinskej povstaleckej armády (banderovcov) v roku 1947

ganizácie: banderovská OUN(b) a meľnykovská OUN(m). V predvečer nemeckého útoku na ZSSR však obe opäť stavili na Nemecko.

OUN sformovala dva ukrajinské batalióny: Nachtigall (banderovský) a Rolland (meľnykovský). S nemeckými jednotkami 22. júna 1941 vtrhli na územie Sovietskeho zväzu. Nachtigall spolu s oddielmi špeciálneho pluku Abwehru Brandenburg 800 obsadil v noci z 29. na 30. júna 1941 Lvov. Súčasne sa do mesta presunuli predstavitelia banderovskej OUN. Na Národnom sneme 30. júna 1941 vyhlásili Akt obnovenia štátnej nezávislosti Ukrajiny a vytvorenie ukrajinskej vlády na čele s Jaroslavom Steckom. Ukrajinci sa naivne tešili, že Nemci ich oslobodia od stalinskej tyranie a podpora nezávislý ukrajinský štát.

Boj proti všetkým

Nemecké orgány zostali akciou zaskočené. Nemecký komisár okupovaných ukrajinských území Erich Koch vyzval na zdržanlivosť. Bandera a Stecko boli predvolaní do Berlína. Keď odmietli odvolať Akt nezávislosti, boli zatknutí

a uväznení. Ukrajinské batalióny Nachtigall a Rolland boli stiahnuté z frontu. Gestapo zatlo na západnej Ukrajine približne 1 500 predstaviteľov OUN, takmer 80 percent vedúcich štruktúr organizácie a ďalšie stovky banderovcov boli za nepriateľský postoj k Ríši zlikvidované. Územie Ukrajiny Nemci drancovali, vraždili Židov, posielali obyvateľstvo na nútené práce. Ukrajinci vytriezveli. Pochopili, že stalinský režim nahradil rovnako krvavý.

Banderovci prešli do ilegality. Do čela OUN(b) sa postavil Mykola Lebed; za jeho chytenie nacisti vypísali vysokú odmenu. V októbri 1942 sa malé ozbrojené oddiely OUN(b) začali spájať do veľkých oddielov. Dopĺňovali sa z radov ukrajinskej polície, dezertérov z Červenej armády a ukrajinskej mládeže, ktorá sa bránila deportáciám do Nemecka. Vznikla Ukrajinská povstalecká armáda (UPA). Jej pôsobiskom sa stala najmä západná Ukrajina. Bojovala proti Nemcom, sovietskym partizánom a poľským ilegálnym skupinám (čo viedlo k tzv. volynskej tragédii – etnickým čistkám proti Poliakom), aj proti Červenej armáde a oddie-

lom NKVD. Počet vojakov UPA (banderovcov) v časoch jej najväčšieho rozmachu v roku 1944 dosahoval 40 – 50-tisíc. V ozbrojenom boji proti boľševickej moci pokračovali aj po prechode frontu až do polovice 50. rokov. V rokoch 1945 – 1948 podnikali aj výpady do Poľska, Bieloruska, na Slovensko a do Rumunska. Práve cez územie Slovenska v roku 1947 chceli prejsť do západného Nemecka. Aktívne proti nim zasiahli armáda a bezpečnostné zložky.

Tragické osudy

Stepan Bandera bol väznený v koncentračnom tábore Sachsenhausen do decembra 1944. Keď ho prepustili, bol už politickou mŕtvoulou a do diania na Ukrajine nezasiahol. Zostal v exile. Po vojne bol len členom Sekretariátu OUN(b) a od roku 1947 krátko predsedom OUN(b) v emigrácii. Napokon v roku 1950 rezignoval a vykonával len čestné funkcie. Sovietska tajná služba sa ho snažila zlikvidovať, preto s manželkou a tromi deťmi stále menil miesto pobytu v západnom Nemecku. V roku 1959 napokon podľahol v Mníchove následkom atentátu, ktorý naňho spáchal agent KGB Bogdan Stašinskij.

Tragický bol aj osud jeho rodiny, ktorá sa stala obeťou nacizmu aj stalinizmu. Matka zomrela v roku 1921 na tuberkulózu. Otca zatkli Sovieti krátko pred vojnou a zamordovali v júli 1941. Jeden z bratov zahynul v bojoch s Nemcami (1941) a ďalší dvaja v roku 1942 v nemeckom koncentračnom tábore Auschwitz. Dve sestry boli dlhodobo väznené v gulagu a vo vyhnanstve na Sibíri. Pre sovietskú propagandu sa Bandera a Ukrajinská povstalecká armáda – banderovci stali symbolom nacistických pomocníkov v nemeckom boji so sovietskym režimom na západnej Ukrajine. Túto rétoriku s obľubou využíva aj dnešný putinovský režim v Rusku.

Naopak, pre časť Ukrajincov je Stepan Bandera symbolom ukrajinského národno-oslobodzovacieho hnutia 20. storočia. Ukrajinský prezident Viktor Juščenko v roku 2010 udelil Stepanovi Banderovi za „nezlomnosť ducha pri obrane národnej myšlienky, hrdinstvo a sebaobetovanie v boji za nezávislú Ukrajinu“ titul Hrdina Ukrajiny in memoriam. Vyznamenanie vyvolalo rozporuplné reakcie na Ukrajine a v zahraničí, osobitne v Poľsku a Rusku. Sociologický prieskum uskutočnený v roku 2021 ukázal, že 32 percent občanov Ukrajiny vníma Stepana Bandera ako pozitívnu historickú postavu a rovnaké množstvo má k nemu negatívny postoj. Ďalších 21 percent opýtaných sa nevedelo vyjadriť.

Jaroslav Stecko

Stepan Bandera

Text: doc. PhDr. Michal Šmigel, PhD.

Katedra histórie Filozofickej fakulty,
Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica

VOJNA SVETOV

Ked' sa ku koncu minulého roka objavili informácie zahraničných spravodajských inštitúcií o možnom útoku Ruska na Ukrajinu, mnohí pochybovali. Niektorí považovali takýto krok za sebazničujúci, iní verili, že dobytá vojna patrí v 21. storočí už len do učebníc dejepisu.

No práve z takých učebníc možno vyčítať, že história sa opakuje. Štúdiom minulosti tak možno aspoň čiastočne objasniť agresívne konanie Kremľa.

Jednou z kľúčových tendencií Ruska v dejinách je jeho úsilie o územnú expanziu. Prvým rozsiahlym štátnym útvarom východných Slovanov bola Kyjevská Rus, z ktorej dnešné Rusko odvíja svoj názov. Išlo o decentralizované zoskupenie viacerých kniežatstiev, ktoré siahalo od dnešných hraníc Ukrajiny so Slovenskom, až k okoliu Ladožského jazera. Kyjevská Rus zažila svoj rozmach približne v 11. storočí, ale pre dynastické spory, ekonomické problémy a tlak kočovných národov spoza hraníc sa časom rozpadla na menšie útvary. Od 13. storočia sa východné časti územia dostali do područia Mongolov, západné boli začlenené do Poľsko-Litovského štátu. Od tohto obdobia sa dejiny obyvateľov žijúcich na území dnešnej Ukrajiny a Ruska odvíjali určitý čas samostatne.

Na územiach vo vazalskom vzťahu k Mongolom medzi sebou súperili viaceré mocenské útvary, organizované okolo starých ruských miest. Moskva bola v tomto období menšou obchodnou usadlosťou vo Vladimirsko-suzdaľskom kniežatstve. Vládol jej Daniil, priamy potomok svätého Vladimíra, vládcu Kyjevskej Rusi, ktorý na konci 10. storočia prijal kresťanstvo. Kombináciou vojenskej expanzie i diplomatickým prístupom k mongolským vládarom význam Moskvy vzrástol. Koncom 15. storočia sa Ivanovi III. podarilo konsolidovať svoju moc nad ostatnými kniežatstvami i zbaviť sa mongolskej nadvlády.

Ked' v druhej tretine 16. storočia nastúpil na trón Ivan IV. Hrozný, nazval sa „cárom a samovládcom celej Rusi“, nadväzujúc na historický názov Kyjevskej Rusi. Jeho expanzia však bola úspešná predovšetkým vo východnom a južnom smere – k Rusku pripojil Kazaň a Astrachán, podnikol i výpravy na Sibír. Jeho nasledovníci za 150 rokov po vládu Petra Veľkého výrazne rozšírili územie, každoročne pripájajúc viac ako 30 000 km².

Expanzii na západ však dlho bránili mocné európske štáty a Osmanská ríša. Východnú časť dnešnej Ukrajiny vrátane Kyjeva pripojili k Rusku až v polovici 17. storočia, aj vďaka vzbure pravoslávnych Kozákov, ktorí neboli spokojní v podruží katolíckych Poliakov. Južná Ukrajina bola získaná od Osmanskej ríše až ku koncu 18. storočia, ako i časť územia západnej Ukrajiny vďaka deleniu Poľska.

História ruského rozmachu je vo všeobecnej kultúre považovaná za úspech a dômyselnosť ruských vládcov. Fakt, že práve Rusku sa podarilo stať najväčšou krajinou na svete umožňuje vytvárať presvedčenie o výnimočnosti ruského národa a jeho kultúry.

Diškurz ohrozenia a zraniteľnosti

Ruská expanzia sa považuje i za súčasť úsilia o zabezpečenie vlastnej obrany. Rovinaté územie Ruska vytvára pocit neistoty. Počas histórie sa na ruské mestá hrnuli mnohé armády nepriateľov z východu i zo západu. Aj vďaka pripomínaniu tohto historického faktu zostáva zraniteľnosť Ruska súčasťou kolektívnej pamäti. Dôsledkom je snaha o čo najväčšie rozšírenie nárazníkovej zóny, ktorá by umožnila likvidovať prípadného nepriateľa predtým, než Rusku zasadí zničujúci úder.

Preto bolo Rusko vo výhodnej pozícii po delení Poľska na konci 18. storočia, pričom Viedenský kongres po porážke Napoleona územie ešte rozšíril. Naopak, následkom bolševickej revolúcie prišlo Rusko o rozsiahle teritória na západ od Moskvy. Väčšinu sa však podarilo získať vďaka paktu Molotov–Ribben-

” Rusko dodnes považuje za smerodajné rozdelenie sfér vplyvu z Jalty. Naopak, západné krajiny sa odvolávajú na princípy zvrchovanej rovnosti štátov, ktoré boli dohodnuté na konferencii v Helsinkách.

trop, ktorý okrem iného stanovil dodnes platné hranice medzi Bieloruskom a Ukrajinou na východe a Poľskom na západe. Jaltská konferencia určila pre Stalina výhodné rozdelenie sfér vplyvu, ktoré významne znížilo šance úspechu bleskovej vojenskej invázie do jadra Ruska.

Po skončení studenej vojny však nedošlo k žiadnemu kongresu, ktorý by upravil hranice či mocenské vzťahy v Európe, čo viedlo k rozporu v ponímaní mierového poriadku. Ruské postoje vzbudzujú dojem, že Rusko dodnes aspoň čiastočne považuje rozdelenie sfér vplyvu z Jalty za smerodajné. Naopak, západné krajiny sa odvolávajú na princípy zvrchovanej rovnosti štátov, ktoré boli dohodnuté na konferencii v Helsinkách.

Okrem toho sa Západ pokúša Rusko presvedčiť, že NATO preň nie je hrozbou. Márne. Upokojeniu Ruska nepomáha ani technický pokrok vo vývoji rakiet. Pri menšej rozlohe sa skrátuje čas na adekvátnu reakciu. Zdôrazňovanie starosti o vlastnú bezpečnosť možno teda považovať za úprimné, aj keď nijakým spôsobom neospravedlňuje agresívny vpád do susedného štátu.

Ruské slavianofilstvo a ruský svet

Ak chceme porozumieť súčasnej zahraničnej politike Ruska predovšetkým k okolitým štátom, musíme sa aspoň krátko pozrieť na vývoj politickej filozofie. V 19. storočí vznikli v Rusku dva myšlienkové prúdy. Prvým z nich je zapadničstvo. Podľa neho by malo Rusko nasledovať príklady zo západu, jeho politické i ekonomické inštitúcie, ako aj kultúru racionalizmu a vedeckého pokroku. Na druhej strane slavianofili sa nazdávali, že Rusko a jeho história poskytuje dostatok pozitívnych príkladov a zdrojov na jeho samostatný rozvoj. Za dôležité považovali predovšetkým kolektívnu ruskú identitu a špecifickú spiritualitu zosobnenú v pravosláví. Politicky inklinovali ku konzervatívnym hodnotám a k silnému paternalistickému lídrovi.

Idey slavianofilov boli postupne adoptované ako oficiálna ideológia ruskej ríše. Rozdielnosť v jazyku a kultúre medzi Veľkorusmi (Rusmi), Malorusmi (Ukrajincami) a Bielorusmi vysvetľovali škodlivým vplyvom Poliakov, čo tiež ospravedlňovalo asimilačné snahy. Úsilie o rusifikáciu nebolo motivované ideálmi jednoty a bratstva, malo pragmatický politický význam. Etnická homogenita totiž umožňuje jednoduchšie vynucovať centrálna pravidlá.

Pôvodné idey 19. storočia sa v modernom Rusku transformovali na tri pohľady na medzinárodné vzťahy: západno-liberálny, štátno-realistický a nacionalistický. Tendencie západno-liberálneho pohľadu netreba vysvetľovať. Má implikácie pre vonkajšiu i vnútornú politiku Ruskej federácie, no nezískal dlhodobú prevládajúcu podporu medzi obyvateľstvom.

Štátni realisti sa nazdávajú, že Rusko bolo od 90. rokov Západom odstrkované, prípadne podvádzané, napríklad i rozširovaním NATO smerom na východ. Zároveň sú presvedčení, že

Rusko má právo na určitú sféru vplyvu vo svojom okolí, a jeho úlohou je vyvažovať úsilie USA stať sa hegemonom medzinárodných vzťahov. Cieľom je zaručiť existenciu multipolárneho sveta: koncertu mocností, ktoré spoločne rozhodujú o osudoch menších štátov.

Posledným myšlienkovým prúdom medzinárodných vzťahov v Rusku je nacionalizmus. Podľa neho je úlohou Ruska ak nie prinavrátiť Sovietsky zväz, potom prinajmenšom zjednotiť do jedného štátu rusky hovoriace obyvateľstvo v okolitých krajinách.

Z vyhlásení prezidenta Putina, ako i z oficiálnych zdrojov definujúcich ruskú zahraničnú politiku, je vidieť, že hlavné zdroje inšpirácie organizácie medzinárodných vzťahov vychádzajú z posledných dvoch myšlienkových prúdov. V prvej dekáde vlády Putina bolo badať jasný postoj inšpirovaný štátnym realizmom. Často spomínaná reč Putina z Mníchovskej konferencie v roku 2007, v ktorej ostro kritizoval postavenie USA vo svetovej politike, je toho dôkazom.

Od začiatku prezidentského účinkovania Putina nechýbali jeho rétorike ani elementy nacionalistického prúdu. Spomeňme si napríklad na okrídlenú vetu, ktorú Putin predniesol federálnemu zhromaždeniu v roku 2005: „Rozpad Sovietskeho zväzu bol najväčšou geopolitickou katastrofou 20. storočia.“ Málokedy však počuť vety, ktoré nasledovali: „Desiatky miliónov našich spoluobčanov a krajanov sa ocitli za hranicami ruského územia. Medzinárodná podpora a zabezpečenie práv ruských krajanov za hranicami ostáva našou hlavnou úlohou.“

Práve ochrana po rusky hovoriaceho obyvateľstva pod označením Ruský svet (Русский мир) sa stala súčasťou oficiálnej agendy zahraničnej politiky Ruska. Aj keď táto idea bola súčasťou politického diskurzu už od polovice 90. rokov, spočiatku ju využívali skôr vo vyhláseniach. Praktické kontúry získala až pri anexii Krymu v marci 2014.

Vo svojej reči adresovanej poslancom Štátnej dумы pred hlasovaním o pričlenení polostrova k Rusku Putin opäť spomenul rozpad ZSSR, ktorého následkom bolo aj rozdelenie ruského národa do viacerých následníckych štátov. Práve pričlenenie Krymu malo znamenať ochranu miestneho národa pred údajným zbavovaním historickej pamäte či dokonca možnosť používať rodný jazyk.

Putin a Ukrajina

Vzťahy Ukrajiny a Ruska boli po rozpade ZSSR dobré. Transformácia z plánovanej ekonomiky na demokratické zriadenie prebiehala v mnohom podobne. Aj keď existovali určité sporné body, lídrom krajín nič nebránilo v roku 1999 uzavrieť dohodu o priateľstve, spolupráci a partnerstve. Jej súčasťou boli vyjadrenia o rešpekte teritoriálnej celostnosti, nevyužívaní sily, práve ľudu budovať vlastnú budúcnosť či nezasahovanie do vnútorných záležitostí.

K porušovaniu týchto princípov nepochybne došlo v súvislosti s tendenciou Ukrajincov prikláňať sa k západnej Európe. Už prezidentské voľby v roku 2004, Oranžová revolúcia a jej následky ukázali, že Rusko nemá vôľu dôsledne naplňať podpísanú dohodu.

Kremeľ v prezidentských voľbách podporoval svojho kandidáta Janukoviča finančne, materiálne, ideologicky i technicky. Po víťazstve opozičného kandidáta Juščenka dochádzalo zo strany Kremľa k ďalšiemu nátlaku. V zime 2005-2006 Rusko prerušilo dodávky plynu na Ukrajinu.

Významným medzníkom boli udalosti vo vzťahu k summitu NATO v Bukurešti. Ruský prezident otvorene hovoril o ohrození ruskej bezpečnosti v prípade pristúpenia Ukrajiny k NATO. Poslancom Dумы priamo povedal, že ukrajinské vojenské základne by sa v takom prípade stali potenciálnym cieľom rus-

kých rakiet. Z uzavretých rozhovorov medzi Bushom a Putinom unikli informácie, že ruský prezident sa o Ukrajine vyjadruje ako o neexistujúcom štáte – jednu časť nazval východnou Európou, a druhú ruským civilizačným priestorom, ktorý Rusko Ukrajine darovalo.

V prvej dekáde 21. storočia boli vyjadrenia Putina kritické najmä k vybraným politickým silám na Ukrajine či k oddeleným udalostiam. O Ukrajincoch sa ešte v roku 2013 vyjadroval s istou úctou, no nebránilo mu to nazývať oba národy jediným, odvolávajúc sa na spoločnú históriu. Postupom času boli jeho vyjadrenia čoraz konkrétnejšie. Potvrďovali, že považuje ukrajinský národ za vetvu ruského, tak ako v cárskej ére. Tento pohľad potvrdil vo svojom liste z júla 2021.

Udalosti rokov 2013 – 2014 priniesli prítvrdenie rétoriky. Podľa Putinových slov mali nacionalistické sily na Ukrajine utláčať ruskojazyčné obyvateľstvo. Už v úvodných mesiacoch sa neobával vyjadriť potrebu vojenskej podpory tejto časti ukrajinského obyvateľstva na jej ochranu, čo sa premietlo do anexie Krymu a podpory separatistov na východe Ukrajiny.

Postupne sa Kreml neštil zveličovať úlohu ukrajinských nacionalistov v miestnej politike. Kriticky sa vyjadroval k veľkej časti zákonov a iných iniciatív, ktoré mali odstrihnúť Ukrajinu od Ruska. Bez akejkoľvek sebareflexie hovoril o utláčaní slobôd občanov a menšín. Cieľom jeho rétoriky bolo na jednej strane podchytiť istú časť ukrajinského obyvateľstva, ktoré ešte stále vnímalo orientáciu na Rusko ako správnu. Na druhej strane pripravoval vlastníkov občanov na možnosť novej vojenskej intervencie, ktorá by otočila smerovanie Ukrajiny, podporila ruský iredentizmus.

Vnútropolitický rozmer

Úsilie o udržanie výsadného postavenia Ruska v medzinárodných vzťahoch, ochrana záujmov ruskojazyčného obyvateľstva i tendencie obhajovať ideu sfér vplyvu majú svoj vnútropolitický rozmer. Ich úlohou je zjednotiť ľud k podpore vertikály moci na čele s Putinom. Akoby len jednota so silným lídrom mohla uchrániť Rusko pred nestabilitou a nepriateľmi, ktorí chcú Rusko škodiť.

Ideu silného Ruska brániaceho sa proti Západu relatívne úspešne prezentujú verní podporovatelia režimu Kremľa. Vláda v Moskve prísne dbá na to, aby bol informačný priestor čo najviac kontrolovaný. Po postupnej monopolizácii mediálneho priestoru je verejná diskusia cieľov a plánov smerovania ruského štátu takmer vylúčená. To Putinovi umožňuje budovať kult moci a ostávať na svojej pozícii prakticky neobmedzené.

Idey ruského nacionalizmu, potreby figurovať v medzinárodných vzťahoch ako silný hráč i územné nároky na Ukrajinu

sú teda spojením snahy o ochranu súčasného ruského režimu a zachovania ruskej kultúry ako dominantnej civilizácie na post-sovietskom priestranstve.

Vojna na Ukrajine však ukazuje nemohúcnosť Ruska, ktoré sa utápa vo vlastnej propagande. Neschopnosť oceniť vôľu, motiváciu ukrajinského obyvateľstva na obranu svojej krajiny je jasným príkladom toho, že predstava, ktorú si vytvára Kreml o okolitom svete, sa zásadne líši od skutočnosti. Falošné opomínanie samostatného vývoja ukrajinského národa a prízvukovanie výlučne spoločnej histórie, otvorene lživé vyjadrenia o genocíde a fašizme, nezaložené na objektívnom zhodnotení situácie, volanie po ochrane rusky hovoriacich obyvateľov poukazujú na cynickú osobnú ambíciu ruského prezidenta zapísať sa do dejín medzi vládcov, ktorí Rusko zanechali silnejšie, ako ho prevzali. Vojna s Ukrajinou ho do učebníc nepochybne dostane, no jeho hodnotenie bude sotva pozitívne.

Text: Maroš Cuník

Analytický útvar MO SR • Foto: SITA

Odborná príprava nováčikov

V posádkovom cvičisku Sučany a martinskej základni výcviku ZaVaMD vyvrcholila odborná príprava nových profesionálnych vojakov, najmä mechanizovaných odborností.

Veliaci poddôstojník rotý bojového výcviku nadrotmajster Andrej Zajaczkowski pripomenul, že pripravili vyše dve stovky vojakov. „Samozrejme, naši inštruktori na také množstvo nestačia. Pomohlo nám dvanásť inštruktorov z útvarov pozemných síl, najmä z mechanizovaných práporov v Trebišove, Martine, Nitre, Leviciach a tankového práporu Trebišov. Štvrtýždňové odborné kurzy mechanizovaných odborností sa skončili 25. marca vyradením absolventov. Predtým museli úspešne zvládnuť posledné odborné témy a záverečné preskúšanie vrátane streľieb z ručných zbraní,“ pochvaloval si úsilie vojakov, hoci mnohým ho znepríjemnil Covid.

V posádkovom cvičisku Sučany riadil praktický výcvik starší inštruktor nadrotmajster Peter Franko. Vojaci si precvičovali jednotlivé bojové drily. Okrem iného aj činnosť jednotlivca v zostave mechanizovaného družstva, zosadenie a vysadenie z bojového vozidla či lafetáciu zbraní či zabezpečenie a zaistenie dôležitých prejazdových bodov, križovatiek.

Pracovisko, ktoré viedol inštruktor výcviku rotmajster Henrich Vargončík, simulovalo boj s obrnenými prostriedkami protivníka. Cvičiaci sa museli nepozorovane dostať z priestoru, zaujať miesto pred bojovým vozidlom, prekotúľať sa pod neho, po prejdení vozidla hodiť zápalnú flášu či granát a znova sa dostať do krytu: „Tým, čo mali predsa obavy, som to názorne ukázal a s niektorými som išiel spolu pod vozidlo.“

Text a foto: Jozef Žiak

■ Slovensko dočasne posilnilo svoj príspevok v operácii EUFOR Althea, do Bosny a Hercegoviny vyslalo na 30 dní 121 príslušníkov Ozbrojených síl SR. Cieľom je zabrániť zhoršeniu miestnej bezpečnostnej situácie. Rezort tak vyhovel požiadavke operačného veliteľa EUFOR Althea na posilnenie operácie o prechodné rezervné sily (Inter-mediate Reserve Force). Nasadený bol prvok okamžitej pripravenosti – rota trebišovského 52. výsadkového práporu – ktorý je súčasťou síl pre špeciálne operácie.

■ Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN 17. marca zatvorila vakcinačné centrum na Považskej ulici v Ružomberku. Dôvodom je neustále sa znižujúci záujem o vakcínu proti koronavírusu. Za viac ako rok v ňom podali 67 863 dávok vakcíny. Vojenská nemocnica zároveň zatvorila aj vakcinačné centrum v Poliklinike MO SR Trenčín. V prevádzke zostalo vakcinačné centrum v Letecko-lekárskom centre s poliklinikou MO SR Sliač. Očkovanie bez registrácie je tam možné absolvovať každý piatok.

■ Službu v Ozbrojených silách SR ukončil vojenský duchovný pplk. Marek Ignacik. Dvadsaťdva rokov slúžil ako dekan Veliteľstva vzdušných síl OS SR vo Zvolene. Pri príležitosti ukončenia služobného pomeru ho navštívil generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR plk. Viktor Sabo. Poďakoval mu za službu a odovzdal mu pamätnú plaketu ústredia.

■ Vo funkcii veliaceho poddôstojníka 53. práporu poľných služieb Hlohovec skončil nadrotmajster Richar Paraňa. Rozlúčili sa s ním príslušníci štábu a velenia jednotiek práporu. Funkciu veliaceho poddôstojníka práporu bude dočasne vykonávať nadrotmajster Jozef Letanovský.

■ Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN obsadila v najnovšom hodnotení pacientov poisťovne Dôvera v kategórii fakultných nemocníc druhé miesto. Opäť tak potvrdila, že patrí medzi najlepšie zdravotnícke zariadenia na Slovensku.

■ Zástupca náčelníka OdBOlaKIS ŠbPO GŠ OS SR plk. Róbert Danko upozornil na ustanovenia smernice MO SR č. 54/2013 o informačnom systéme MIL, na základe ktorých používateľ rezortných informačných systémov zodpovedá za obsahovú náplň spracúvaných informácií a používa informačný systém MIL iba na služobné účely v rozsahu pridelených oprávnení. Používanie informačného systému MIL na iné ako služobné účely môže výrazným spôsobom narušiť ochranu informácií a zabezpečenie kybernetického priestoru rezortu obrany a tiež spôsobiť obmedzenie dostupnosti služieb z dôvodu prekročenia kapacitných možností prepojenia do verejnej siete internet.

■ Platnosť odborného kurzu a opakovacieho výcviku vodičov s právom prednostnej jazdy, ktorá sa skončí počas mimoriadnej situácie, sa predlžuje až do uplynutia šiestich mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie.

■ V Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika sa začal 26. medzinárodný kurz pre štábných dôstojníkov – International Staff Officers' Course (ISOC). Zúčastňuje sa na ňom štrnásť dôstojníkov v hodnostiach nadporučík až major zo Slovenskej republiky a šesť nadporučíkov z Českej republiky. Kurz potrvá do 14. apríla.

■ Ordinár OS a OZ SR biskup František Rábek počas svätej omše na Popolcovú stredú menoval do úradu nového štábného kaplána 11. brigády vzdušných síl v Nitre d. p. Františka Krušínskeho, STD, kňaza Spišskej diecézy, ktorý 15 rokov pôsobil v Kanade, z toho šesť rokov ako vojenský duchovný.

Crystal Arrow

V marci prešli naši vojaci v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku dosiaľ najťažšou skúškou – certifikačným cvičením Crystal Arrow.

Vo výcvikovom priestore Adaži sa stretli vojaci všetkých koalíčných partnerov tvoriacich bojovú skupinu Ajax v Lotyšsku.

Cvičenie preverilo schopnosť kooperácie a vzájomnej koordinácie palebnej batérie, prieskumných družstiev, skupiny koordinácie palebnej podpory a zároveň vzájomnú interoperabilitu jednotlivých druhov výbroje bojovej skupiny. Počas deviatich dní cvičenia slovenskí delostrelci podporovali manévrové jednotky plánovanými paľbami a paľbami na vyžiadanie.

„Jednotka plnila viac ako 50 percent všetkých palebných úloh v noci, menila palebné postavenia a zásobovala nielen nevyhnutnou muníciou, ale aj stravou, vodou a pohonnými hmotami. Súčasťou medzinárodnej logistickej jednotky boli aj naše zásobovacie družstvá a časť muničného družstva, ktoré počas cvičenia reálne zásobovali všetky jednotky. Družstvo opráv okamžite opravilo poškodenú techniku tak, aby udržalo bojaskopnosť jednotky. Obväzisko poskytovalo spoľahlivú zdravotnícku podporu. Výcvik považujem za

veľmi prínosný, pre nás jeden z najlepších, pretože dokázal priblížiť podmienky reálneho boja,“ vysvetlil veliteľ palebnej batérie kapitán Richard Liška.

Text a foto: Slovak Contingent NATO
Enhanced Forward Presence in Latvia

Štátne symboly Ukrajiny

Štátny znak (erb) Ukrajiny

Štátny znak (erb) Ukrajiny tvorí modré pole, do ktorého je vložený žltý trojzubec (tryzub). Modrá a žltá farba sú špecifickými ukrajinskými farbami, ktoré zároveň sú farbami ukrajinskej štátnej vlajky. Trojzubec (Tryzub) možno považovať za jeden z najstarších (štátnych) symbolov na svete. Z historického pohľadu jeho pôvod nie je možné s určitosťou zdôvodniť, má pravdepodobne normanský, čiže viking-ský pôvod. Trojzubec sa spája najmä s oblasťami obklopenými morom od Francúzska až po Nórsko.

Štátny znak (erb) Ukrajiny sa taktiež nazýva Tryzub (ukrajinsky Тризуб, teda slovensky Trojzubec). Trojzubec bol prijatý za štátny znak (erb) 19. februára 1992.

Štátna vlajka Ukrajiny

Štátna vlajka Ukrajiny patrí medzi hlavné štátne symboly krajiny. Je zložená z dvoch na seba položených vodorovných pruhov, pričom horný pruh je svetlomodrý, predstavujúci farbu neba, a dolný pruh žltej farby symbolizuje ukrajinské polia.

Štátna vlajka Ukrajiny bola prijatá vo februári 1992.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Hovorme s deťmi o vojne

Keď sa vojna stane hlavnou témou správ, môže to vyvolať pocity strachu, smútku, hnevu a úzkosti, kdekoľvek na svete žijete. Deti vždy hľadajú pocit bezpečia a istoty u svojich rodičov – o to viac v čase krízy. Tu je niekoľko tipov, ako pristupovať k rozhovoru s dieťaťom a poskytnúť mu oporu a komfort.

1. Zistite, čo vedia a ako sa cítia

Vyberte si čas a miesto, kedy dokážete začať rozhovor prirodzene a vaše dieťa sa bude s väčšou pravdepodobnosťou cítiť pohodlnejšie a slobodne rozprávať, napríklad počas spoločného jedla. Pokúste sa vyhnúť rozhovorom na túto tému krátko pred spaním.

Dobрым východiskovým bodom je opýtať sa dieťaťa, čo vie a ako sa cíti. Niektoré deti možno vedia málo o tom, čo sa deje alebo nemajú záujem o tom hovoriť, iné sa však môžu v tichosti trápiť. S menšími deťmi môže kreslenie, príbehy a iné aktivity pomôcť otvoriť diskusiu.

K deťom sa môžu správy dostať rôznymi spôsobmi, preto je dôležité kontrolovať, čo vidia a počujú. Je to príležitosť, ako ich ubezpečiť a prípadne opraviť akékoľvek nepresné informácie, s ktorými sa mohli stretnúť či už online, v televízii, v škole alebo od priateľov.

Neustály prúd znepokojujúcich obrázkov a tituliek môže vyvolať pocit, že kríza je všade okolo nás. Mladšie deti nemusia vedieť rozlišovať medzi obrazmi na obrazovke a ich vlastnou osobnou realitou a môžu si myslieť, že sú v bezprostrednom nebezpečenstve, aj keď sa konflikt odohráva ďaleko. Staršie deti môžu vidieť znepokojujúce veci na sociálnych sieťach a mať strach z toho, ako môžu udalosti eskalovať.

Je dôležité nezmenšovať ani nezavrňovať ich obavy. Ak vám položia otázku, ktorá sa vám môže zdať extrémna, ako napríklad „Všetci zomrieme?“, ubezpečte ich, že sa to nestane, ale tiež sa usilujte zistiť, čo počuli a prečo ich to znepokojuje. Ak dokážete pochopiť, odkiaľ pochádzajú obavy, je pravdepodobnejšie, že ich dokážete upokojiť.

Nezabudnite uznať ich pocity a ubezpečiť ich, že čokoľvek cítia, je to prirodzené. Ukážte, že počúvate, tým, že im venujete svoju pozornosť, a pripomente im, že sa môžu s vami alebo s iným dôveryhodným dospelým rozprávať kedykoľvek chcú.

2. Hovorte pokojne a primerane veku

Deti majú právo vedieť, čo sa deje vo svete, ale dospelí majú tiež zodpovednosť za to, aby ich chránili pred utrpením. Vy svoje dieťa poznáte najlepšie. Používajte jazyk primeraný veku, sledujte ich reakcie a buďte citliví na úroveň ich obáv, úzkosti.

Je normálne, ak cítite smútok alebo obavy z toho, čo sa deje. Majte však na pamäti, že deti preberajú svoje emocionálne signály od dospelých, takže sa snažte nezdierať so svojím dieťaťom žiadne obavy. Hovorte pokojne a dbajte na reč svojho tela, ako sú výrazy tváre.

Pokiaľ môžete, ubezpečte svoje deti, že sú v bezpečí pred akýmkoľvek nebezpečenstvom. Pripomente im, že veľa ľudí na celom svete tvrdo pracuje na zastavení konfliktu a nájdení mieru.

Pamätajte, že je v poriadku nemať odpoveď na každú otázku. Dá sa povedať, že si odpoveď treba vyhľadať alebo to využiť ako príležitosť so staršími deťmi nájsť odpovede spoločne. Používajte webové stránky renomovaných spravodajských

organizácií alebo medzinárodných organizácií ako UNICEF a OSN. Vysvetlite, že niektoré informácie online nie sú presné a že je dôležité nájsť spoľahlivé zdroje.

3. Šírte súcit, nie stigmú

Konflikt môže často priniesť predsudky a diskrimináciu či už voči ľuďom alebo voči krajine. Keď sa rozprávate so svojimi deťmi, vyhýbajte sa nálepkám ako „zlí ľudia“ alebo „zlí“ a namiesto toho to využite ako príležitosť na povzbudenie súcitu, napríklad pre rodiny, ktoré boli nútené opustiť svoje domovy.

Aj keď sa konflikt odohráva vo vzdialenej krajine, môže podnietiť diskrimináciu. Ubezpečte sa či vaše deti nezažívajú alebo neprispievajú k šikanovaniu. Ak ich v škole pomenovali alebo ich šikanovali, povzbudte ich, aby to povedali vám alebo dospelému, ktorému dôverujú.

Pripomnite svojim deťom, že každý si zaslúži byť v bezpečí, v škole aj v spoločnosti. Šikanovanie a diskriminácia sú vždy nesprávne a každý z nás by sa mal podieľať na šírení láskavosti a vzájomnej podpory.

4. Zamerajte sa na pomocníkov

Je dôležité, aby deti vedeli, že ľudia si navzájom pomáhajú skutkami odvahy a láskavosti. Nájdite pozitívne príklady pomoci, ľudí, ktorí nezištne pomáhajú.

Zistite, či by sa vaše dieťa chcelo aktívne zapojiť. Môže napríklad nakresliť plagát alebo napísať básničku, zapojiť sa do miestnej zbierky alebo petície.

UROBIŤ NIEČO, bez ohľadu na to, aké malé je, môže často priniesť veľkú útechu.

5. Uzatvárajte rozhovory opatrne

Keď skončíte konverzáciu, je dôležité uistiť sa, že nenecháte svoje dieťa v stave úzkosti. Pokúste sa posúdiť úroveň jeho úzkosti sledovaním reči tela či používa svoj obvyklý tón hlasu a sledujte jeho dýchanie.

Pripomnite mu, že vám na ňom záleží, že ste tu na to, aby ste ho počúvali a upokojili kedykoľvek sa bude báť.

6. Jeden rozhovor nestačí

Keďže správy o konflikte pokračujú, mali by ste svoje dieťa naďalej kontrolovať, aby ste videli, ako sa mu darí. Ako sa cíti? Má nejaké nové otázky alebo veci, o ktorých by sa s vami chcelo porozprávať?

Ak má vaše dieťa obavy z toho, čo sa deje, dávajte pozor na akékoľvek zmeny, ako sa správa alebo cíti, ako sú bolesti brucha, hlavy, nočné mory alebo problémy so spánkom.

Deti majú rôzne reakcie na nežiaduce udalosti a niektoré príznaky úzkosti nemusia byť také zrejmé. Mladšie deti môžu byť prítulnejšie ako zvyčajne, zatiaľ čo dospelávajúce môžu prejavovať intenzívny smútok alebo hnev. Mnohé z týchto reakcií trvajú len krátky čas a sú normálnymi reakciami na stresujúce udalosti. Ak tieto reakcie trvajú dlhší čas, vaše dieťa môže potrebovať odbornú pomoc.

Môžete im pomôcť znížiť stres spoločnou aktivitou, ako napríklad bránicové dýchanie:

5-krát sa zhlboka nadýchnite, 5 sekúnd nádych nosom a 5 sekúnd výdych ústami.

Vysvetlite, že keď sa vaše dieťa nadýchne, nafúkne brucho ako balón a pri výdychu vzduch opäť vypustí.

Buďte pripravení opäť hovoriť so svojím dieťaťom. Ak je krátko pred spaním, dokončite niečo pozitívne, ako je čítanie obľúbeného príbehu, ktorý mu pomôže dobre spať.

7. Obmedzte záplavu správ

Dávajte pozor na to, ako sú vaše deti vystavené správam. Pri mladších deťoch správy vypnite. Pri starších deťoch by ste to mohli využiť ako príležitosť na diskusiu o tom, koľko času trávia čítaním správ a akým zdrojom správ dôverujú. Berte ohľad aj na to, ako hovoríte o konflikte s inými dospelými keď sú vaše deti nablízku a môžu vás počuť.

Pokiaľ je to možné, usilujte sa vytvoriť pozitívne rozptýlenie, ako je hranie hry alebo spoločná prechádzka.

8. Starajte sa o seba

Deti preberajú vaše reakcie na udalosti a správy, takže im pomáha vedieť, že ste pokojní a máte situáciu pod kontrolou. Ak to budete zvládať, budete môcť lepšie pomáhať svojim deťom.

Ak čítate úzkosť alebo rozrušenie, nájdite si čas pre seba a oslovte ostatných členov rodiny, priateľov a dôveryhodných ľudí. Dávajte pozor na to, ako prijímate správy: Skúste identifikovať kľúčové časy počas dňa, aby ste mali prehľad o tom, čo sa deje, namiesto toho, aby ste boli stále online. V rámci možností si nájdite čas na veci, ktoré vám pomôžu relaxovať a zotaviť sa.

Text a foto: UNICEF

VIAC AKO POLOVICU DOVOLENKY V HOTELOCH GRANIT UŽ MÁTE ZAPLATENÚ!

GRANIT
HOTEL

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATranské ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

MILITARY ENGLISH

BOMBLETS & THERMOBARIC WEAPONS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: U.S. Air Force, Master Sgt. Andy Dunaway

The war in Ukraine has brought **to the fore** a number of issues causing concern: the biggest and most dangerous among them being the threat of a nuclear attack, but also the suspected use of forbidden weapons such as **cluster munitions** and thermobaric bombs.

Cluster munitions have been a **persistent** problem for decades: in essence, a cluster bomb is a container that – once released from an aircraft, or delivered to the target by an artillery round or missile –, opens in the air and **scatters** dozens to hundreds of **lethal** explosive sub-munitions or “bomblets” over a wide area. Their main purpose is to destroy multiple military targets; some are fragmentation devices intended to kill or injure personnel; others are anti-armor, typically a High Explosive Anti Tank (HEAT) shaped charge designed to penetrate the armor of tanks and other protected vehicles. Although most bomblets are intended to explode on impact, some of them fail to detonate and present a considerable danger for civilian population including children even after the **cessation of hostilities**. The presence of these weapons poses a threat to **displaced civilians** returning to their homes, obstructs relief and reconstruction efforts and makes vital **subsistence** activities like farming hazardous for years or even decades after the conflict has ended.

According to the Human Rights Watch at least 87 countries currently **stockpile** cluster munitions or have done so in the past; out of those 16 have actually used these munitions in armed conflicts. Current stocks amount to millions of containers, containing billions of individual sub-munitions. Fortunately, a growing number of states have or are in the process of becoming parties to the 2008 Dublin Convention on Cluster Munitions, which prohibits these weapons. Unfortunately, major military powers such as Russia or the US have not signed the document.

Fears have risen over the use of thermobaric weapons by Russia after the Ukrainian ambassador to the US said a vacuum bomb had been used during the invasion. The thermobaric weapon is a two-stage device: the first-stage charge distributes an aerosol cloud of gas, liquid or finely powdered material, while a second charge ignites that cloud, creating a fireball, a huge shock wave, and a vacuum as it sucks up all surrounding oxygen. According to various sources, the blast is capable of **rupturing** and even **vaporizing** human bodies, since the resulting plasma cloud reaches temperatures of between

2,500-3,000 °C. Soviet (later Russian) and Western forces have used these bombs in Vietnam, Chechnya, and other places, most notably during US attempts to eliminate al-Qaida in the mountains of Afghanistan. The weapon is most destructive when used against field **fortifications** such as **foxholes**, tunnels, bunkers, and caves.

Many types of thermobaric weapons can be fitted to hand-held launchers, but usually they are delivered long-distance from an airplane (such as the American BLU family guided bombs) or from ground-launched rocket systems such as the Russian Uragan and Buratino. To put it **concisely**, a thermobaric weapon is arguably the most devastating explosive ordnance short of tactical nuclear weapons.

QUESTIONS:

1. Prečo je kazetová munícia zakázaná?
2. Na akom princípe funguje kazetová munícia?
3. Aké účinky majú termobarické zbrane?

GLOSSARY

- **to the fore** /tu ðə fɔː/ – do popredia;
- **cluster munitions** /ˈklastər mjuːnɪʃnz/ – kazetová munícia;
- **persistent** /pəˈsɪstənt/ – pretrvávajúci;
- **scatters** /ˈskætərz/ – rozptýli;
- **lethal** /ˈliθəl/ – smrtonosný;
- **cessation** /səˈseɪʃən/ – zastavenie;
- **hostilities** /həˈstɪlətɪz/ – nepriateľské akcie;
- **displaced civilians** /drɪˈspleɪst səˈvɪljənz/ – civilné osoby, prinútené opustiť svoje domovy;
- **subsistence** /səbˈsɪstəns/ – obživa;
- **stockpile** /ˈstak paɪl/ – skladovať;
- **rupturing** /ˈrʌptʃərɪŋ/ – pretrhnúť;
- **vaporizing** /ˈveɪpəˈraɪzɪŋ/ – premeniť na paru;
- **fortifications** /ˈfɔːrtɪfəˈkeɪʃənz/ – opevnenia;
- **foxholes** /ˈfɒks ˈhəʊlz/ – zákopy;
- **concisely** /kənˈsaɪsli/ – stručne.

mjr. ThDr. PhDr. Slavko Ganaj, PhD.
titulárny vikár Veliteľstvo posádky Bratislava

Víťazstvo nad smrťou

V dnešnej dobe poznačenej strachom z ochorenia s možným rizikom aj smrti, ale aj vojnovým konfliktom za našou východnou hranicou, veľmi silno zaznieva veľkonočná kresťanská správa o víťazstve Krista nad smrťou skrze jeho slávne zmŕtvychvstanie. Je to priam svetlo do tmy neistoty, ktoré prináša tak veľmi žiadaný pokoj do srdca každého človeka. Nie je nič horšie ako zneistená myseľ a znepokojené srdce. Vtedy človek nie je schopný správneho rozhodovania i konania a veľakrát vykoná niečo, čo neskôr s jasnou myslou vyhodnotí ako nesprávne. Dva „kovidové“ roky sa javia takmer ako sen egyptského faraóna za čias biblického patriarchu Jozefa o „neúrodných rokoch“. Ale i v tom sne bola zmienka nádeje a svetla v podobe „úrodných rokov“. Ak sa človek dobre pripraví na tie „neúrodné roky“, tak ho nič nedobré nemôže odradiť a ani zlomiť.

Tou správnou prípravou na tzv. „neúrodné roky“ je prijatie jedinečnej historickej správy všetkých čias o tom, že „Kristus smrťou smrť premohol, a tým, čo sú v hrobách, život daroval“ (veľkonočný hymnus východnej byzantskej liturgie). Už dvetisíc rokov toto radostné veľkonočné posolstvo prináša hlboký pokoj a svetlo do života človeka. Avšak je dôležité, aby človek uveril a prijal túto radostnú správu do svojho života. Ona má potom moc zmeniť život človeka, jeho myslenie, nazeranie na svet, a tak i samotné medziludské vzťahy. Ak Kristus vstal z mŕtvych, tak už nejestvuje strach zo smrti, lebo všetci sme pozvaní k večnému životu s Kristom, svojim Vykupiteľom i Stvoriteľom. No len vďaka Kristovmu slávnemu zmŕtvychvstaniu je možné získať „blažený život a večný pokoj“. Toto nie je iba v rukách samého človeka (ako si to mnohí namýšľajú), aj keby sa snažil, ako by to najlepšie vedel a chcel.

Stačí iba prijať pravdu o tom, že Spasiteľom (Záchrancom) človeka i celého sveta je Kristus a nik iný, či nič iné...! Tým však, že my ľudia sa veľakrát spoliehame sami na seba, či na iných „mocných tohto sveta“, alebo podľa niektorých na „všemohúcu vedu“, tak neprijímame túto spasiteľnú pravdu o záchrane človeka skrze Krista a potom prichádza do srdca človeka i do sveta tma, neistota i strach. Pritom stačí uveriť, že Kristus je jediný Spasiteľ (Záchranca) človeka i sveta a skrze bytostné zjednotenie s Kristom vo svätom krste i v ďalších sviatostiach cez následnú službu lásky ku každému človekovi vstúpiť do života, ktorý „prekračuje prah nádeje“ a ústi do večnej blaženosti a večného života. A toto je radostné posolstvo veľkonočných kresťanských sviatkov Slávneho Kristovho zmŕtvychvstania!

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Čo mám robiť, ak chcem oficiálne a legálne bojovať po boku Ukrajincov proti ruským agresorom?

V zmysle platnej legislatívy môže občan vykonať vojenskú službu v ozbrojených silách iného štátu len s povolením prezidenta Slovenskej republiky, ak nie je tento štát vo vojne alebo vo vojnovom stave so Slovenskou republikou alebo so štátom, ktorý je zmluvným štátom Európskeho dohovoru o občianstve alebo so štátom, ktorý je členom medzinárodnej organizácie zabezpečujúcej spoločnú obranu proti napadnutiu, ktorej je Slovenská republika členom.

Občan podáva žiadosť o povolenie vykonať vojenskú službu v ozbrojených silách iného štátu prostredníctvom okresného úradu v sídle kraja (odbor obrany štátu) Ministerstvu obrany Slovenskej republiky, ktoré ju so svojim stanoviskom, stanoviskom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a stanoviskom Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky predkladá prezidentovi Slovenskej republiky na rozhodnutie.

Žiadosť musí občan podať najneskôr 90 dní pred začiatkom obdobia, na ktoré žiada povolenie výkonu vojenskej služby v ozbrojených silách iného štátu.

Občan môže vykonať vojenskú službu v ozbrojených silách iného štátu bez povolenia prezidenta Slovenskej republiky len v prípade, ak je tento štát členom medzinárodnej organizácie zabezpečujúcej spoločnú obranu proti napadnutiu, ktorej je Slovenská republika členom (ako je napr. NATO, teda nejde o prípad Ukrajiny). V tomto prípade je občan povinný oznámiť začiatok a skončenie výkonu vojenskej služby v ozbrojených silách iného štátu okresnému úradu v sídle kraja príslušnému podľa miesta trvalého pobytu občana.

V prípade služby v ozbrojených silách Ukrajiny by teda bolo nevyhnutné žiadať o povolenie vykonať službu v ozbrojených silách iného štátu podľa vyššie uvedeného postupu.

Náležitosti žiadosti a ďalšie informácie o službe v ozbrojených silách iného štátu obsahuje § 19 Zákona č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti v znení neskorších predpisov.

Treba tiež poznamenať, že občan, ktorému by bolo povolenie udelené, je počas výkonu vojenskej služby v ozbrojených silách iného štátu oslobodený od brannej povinnosti na území Slovenskej republiky. Teda v prípade, že by potom chcel slúžiť v OS SR, musel by sa najprv dohodnúť na ukončení služby v ozbrojených silách iného štátu.

Podľa § 392 ods. 1 Zákona č. 300/2005 Z. z. „Občan, ktorý bez povolenia koná službu v cudzom vojsku, potrestá sa odňatím slobody na dva až osem rokov.“ Na základe uvedeného sú stíhateľní všetci občania, ktorí sa bez súhlasu prezidenta pridávajú k akejkolvek pravidelnej zahraničnej armáde, ktorá nepatrí pod uvedené zákonné výnimky.

Ak sa však rozhodnú pre akékoľvek dobrovoľnícke oddiely, ktoré nie sú súčasťou regulárnych ozbrojených síl, uvedené ustanovenie o udelení povolenia sa na nich nevzťahuje, lebo za cudzie vojsko považujeme len ozbrojené sily iného štátu a teda nie akýchkoľvek ozbrojencov bez napojenia na pravidelné ozbrojené sily. Takže v tomto prípade nie je možné ani prezidentku žiadať o udelenie súhlasu. Takýmto konaním by sa občan dopustil porušenia § 419 a) trestného zákona naplnením skutkovej podstaty trestného činu účasti na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny na území iného štátu: „Kto sa počas vojny na území iného štátu aktívne podieľa na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až osem rokov.“ Za organizovanú ozbrojenú skupinu považujeme zoskupenie osôb organizované ako ozbrojené sily, ktorá však nie je pravidelnými ozbrojenými silami danej krajiny, teda aj rôzne tzv. súkromné bezpečnostné milície.

Text: JUDr. Július Handlovský

riaditeľ odboru mobilizácie a záloh, sekcia ľudských zdrojov MO SR

Pek(eli)ne po slovensky

Stratení v jazyku

Už niekoľko dní vládne nielen u nás emocionálne vypätá atmosféra, ktorá sa odráža aj v jazykovej rovine. Vzduchom lietajú silné výroky a expresívne výrazy. Aj nesprávne, nespisovne. Tak sa môžeme dočítať, že Kyiv je pripravený, rovnako tak aj Charkov. Pritom stačí oprášiť si základné pravidla slovenského jazyka.

V našej písomnej i hovorovej komunikácii sa stále častejšie prejavuje vplyv angličtiny. Preto v novinách komentátor prináša postrehy z **Kyivu** či **Kharkiva**. Pritom stačí pripomenúť si, že v slovenčine sa všeobecne píše aj slová cudzieho pôvodu po ich zdomácnení podľa zásad, ktoré sa uplatňujú pri písaní slov domáceho pôvodu. Preto píšeme Kyjev, Charkov... Ak máte pochybnosti, stačí „nalistovať“ stránku Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, prípadne Úradu geodézie, kartografie a katastra SR, kde nájdete súpis všetkých vžitých podôb cudzích zemepisných názov štátov, miest, území. Často nám robí problém aj používanie predložky v a **na**. Televízny moderátor nedávno pozýval na sledovanie dokumentu o činnosti inštitúcii ▼ Ukrajine, ale aj k radikalizácii etnických skupín **na** Ukrajine. Pozorný divák zostal v pomykove.

Miesto, vnútri ktorého sa niečo deje alebo niečo je, pri názvoch štátov a krajín sa v slovenčine zvyčajne vyjadruje predložkou **v/vo** s lokálom, napr. v Belgicku, v Česku, vo Francúzsku. Predložka **na** s lokálom sa v miestnom význame používa pri názvoch pomenúvajúcich ostrovné štáty a krajiny, napr. na Cypre, na Filipínach, na Islande, na Kube. Pri vnútrozemských štátoch a krajinách sa predložka na ustálene používa iba v niekoľkých prípadoch, napr. na Slovensku, **na Ukrajine**, na Morave. (ela)

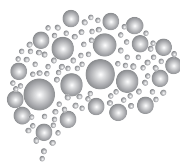
Nedostali ste OBRANU?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 ☎
alebo na mail obrana@mod.gov.sk ✉

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 4/2022 • Redakčná uzávierka 25. 3. 2022 • Do výroby zadane 28. 3. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Nikoleta Vodová
psychológ 103. prápor rchbo Rožňava

(Bez)mocnosť

Svet je už niekoľko dní svedkom diania, ktoré sa nepochybne zapíše do dejín. No nielen tých, ktoré ďalšie generácie budú nachádzať v knihách či učebniciach, ale najmä tých, z ktorých sa ľudská psychika bude spamätávať ešte dlho. Stres, úzkosť, bezmocnosť či strach z niečoho doteraz priamo nepoznaného. Čím viac sa nás to týka, tým sa tieto pocity v nás stupňujú. Nehovoriac o tom, že s vojenským konfliktom sa zintenzívnili boj aj s informáciami. Čítame, počúvame, hľadáme odpovede na otázku – „Čo bude ďalej?“, často bez kritického myslenia. Čím viac toho vieme, tým sme úzkostnejší. Niekedy si ani neuvedomíme, že „sme iní“ a dostávame sa do kolotoča emócií. Všetku svoju pozornosť venujeme vonkajšiemu svetu a zabúdame na ten svoj vnútorný. Preto – zastavme sa. Venujme svoju pozornosť teraz sebe. Zhlboka sa nadýchnime a pomaly vydýchnime. Upriameme pozornosť na svoju stabilitu. Uvedomme si pevnú zem pod nohami či pevnú opierku za našim chrbtom. Všímajme si predmety okolo seba – ako vyzerajú, aké sú na dotyk. Prijmeme to, že aj vzhľadom na situáciu sme v poriadku. Nemajme výčitky svedomia z toho, že sme cez deň zažili niečo pekné. Práve naopak, podelme sa o tieto pocity. Pokúsme sa zachovať dennú rutinu a venovať sa aktivitám, ktoré nás naplňujú. Chodievate každú nedeľu do kina s rodinou? Tak choďte aj teraz. Uvoľnite sa. Či už sa vyzprávame niekomu, ako sa cítíme, či sa z toho vypíšeme alebo sa z toho vybeháme. Dostaťme to zo seba von. A zároveň budme tu aj pre druhých. Vnímajme ostatných, počúvajte ich a pomáhajte tým, ktorí pomáhajú. Nevytvárajme ďalší konflikt už v existujúcom konflikte, aj keď súčasná situácia a presýtenosť informáciami nás k tomu vedie. Je prirodzené mať iný názor než ostatní, no dôležitý je zámer, akým ho vyjadríme. Zamerajme sa na to, čo zmeniť vieme a zmeňme to.

Partizáni v predvečer SNP

V auguste 1944 výrazne vzrástla aktivita partizánskeho hnutia na Slovensku. Partizáni sa pritom už začali púšťať aj do veľkých ozbrojených akcií, ako deštrukcie železničných mostov a iných komunikácií, prepady vojenských objektov a iné.

Toto hnutie na Slovensku dovtedy nemalo masový charakter. Počet partizánov neprekračoval niekoľko stoviek. Pridávali sa k nim najmä politici a rasovo prenasledované osoby, ako aj utečenci zo slovenskej armády. Autoritu medzi nimi mali bývalí sovietski zajatci, ktorí ušli z nemeckých zajateckých táborov. Najväčšie zastúpenie mali partizáni na východnom Slovensku, kde dominovali skupiny Čapajev a Pugačov. V Turci bol vedúcou postavou Viliam Žingor. K väčším skupinám patrila aj partizánska skupina Vtáčnik pôsobiaca na Poniitri a ďalšie. Napriek tomu, že partizáni ešte nepredstavovali väčšiu hrozbu, nedokázali si ich od začiatku podriaďiť ani domáce odbojové orgány, teda Vojenské ústredie a Slovenská národná rada, ale ani komunisti.

Organizátorské skupiny

Situácia sa zmenila koncom júla 1944, keď na Slovensko prišli prvé partizánske organizátorské skupiny zo ZSSR,

sformované Ukrajinským štábom partizánskeho hnutia v Kyjeve. Medzi nimi boli aj československí občania, predovšetkým bývalí príslušníci slovenskej armády, ktorí prešli na sovietsku stranu a absolvovali intenzívny partizánsky výcvik a politickú indoktrináciu. Ich vyslanie súviselo s taktikou Červenej armády organizovať ozbrojené formy boja v tyle nepriateľa. Na ich čele stáli budúci velitelia partizánskych oddielov a brigád na Slovensku. Ako prvá bola pri Liptovskej Osade v noci z 25. na 26. júla 1944 vysadená 11-členná skupina sovietskeho npor. Piotra A. Velička. Do vypuknutia SNP bolo takto na Slovensko dopravených vyše sto osôb, ďalší prichádzali aj neskôr. Na východnom Slovensku rady partizánov posilňovali aj sovietske partizánske jednotky zo susedného Poľska. Do Turca sa v auguste presúvali tiež Francúzi internovaní v Maďarsku. Rozmach partizánskeho hnutia sa však od začiatku dostával do rozporu s plánmi organizátorov povstania. Ich cieľom totiž bolo jeho začatie až po dohovore s približujúcou sa Červenou armádou. Deštruktívna činnosť partizánov však bola vhodnou zámenkou na vojenský zásah Nemecka na Slovensku. Keďže tým by sa znemožnila realizácia optimálneho variantu vypuknutia povstania, usilovali sa predstavitelia domáceho odboja o zosúladenie činnosti s partizánmi.

S prerušením partizánskych akcií však z medzinárodno-politických dôvodov neúhlasila čs. vláda v Londýne. Rozvinutie ich činnosti podľa nej mohlo urýchliť spád udalostí na Slovensku. V dôsledku prudkého nárastu partizánskych skupín dosiahol ich počet koncom augusta údajne až päťtisíc osôb.

Rozklad režimu

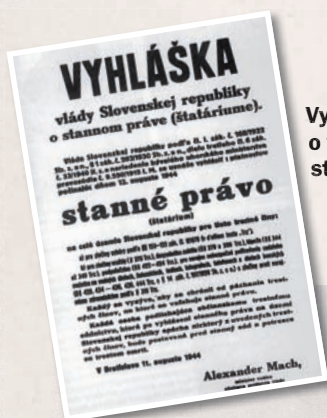
Ich deštruktívne aktivity nedokázal pacifikovať ani ľudácky režim. Nepomohlo ani nasadenie armády a zavedenie stanného práva od 12. augusta 1944. Vďaka aktivite Vojenského ústredia sa totiž presadzoval variant kamuflovaných akcií proti partizánom. Ten podporoval aj minister národnej obrany gen. Ferdinand Čatloš, sledujúc vlastné prevratové plány.

Dňa 21. augusta 1944 sa 1. čs. partizánska brigáda M. R. Štefánika pod velením npor. Velička presunula do Sklabine, kde vyhlásila Československú republiku. Súviselo to s koncepciou utvárania partizánskeho rajóna v Turci, ktorú odobril aj Ústredný štáb partizánskeho hnutia v Kyjeve. Tá počítala s obsadzovaním obcí, železničných staníc a so zatarasovaním tunelov. Organizovanie partizánskych akcií pritom Veličko odmietal koordinovať so záujmami povstania. Jeho partizáni bez odporu vojakov zatarasili od 23. do 25. augusta tunely pri Strečne, Kraľovanoch, na trati Horná Štubňa – Handlová a Horná Štubňa – Kremnica. Aktivita partizánov rástla tiež na Horehroní a v Liptove. Ich vyzbrojenie tu umožnilo ukoristenie zbraní z vojenských skladov so súhlasom Vojenského ústredia. Ich ďalšie aktivity výrazne vplývali na narastanie povstaleckej vlny. Svojvoľné počínanie partizánov spojené, žiaľ, aj s terorom voči neozbrojeným a zajatým osobám prevažne nemeckej národnosti, viedlo k akciám poškodzujúcim prípravu povstania. Dňa 27. augusta 1944 obsadili spolu s miestnou vojenskou posádkou Ružomberok. Bol to jeden z posledných impulzov, ktoré vyprovokovali nemeckú okupáciu Slovenska. Mesto totiž ležalo na košicko-bohumínskej magistrále a sústredila sa sem aj výroba komponentov pre nemeckú armádu.

Text: PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Bratislava

Vyhľadka o vyhlásení stanného práva

Organizátorská partizánska skupina Ernesta Bielika (budúceho veliteľa partizánskej brigády Jánošík) pred odletom na letisku v Kyjeve v auguste 1944 spolu s pracovníkmi Ukrajinského štábu partizánskeho hnutia a personálom letiska

Ukrajinská medaila Obranca vlasti

Hoci sa na vojnu pozeráme ako na niečo, čo patrí do minulosti či učebníc dejepisu, udalosti posledných dní nás presvedčili o opaku. O to viac si, žiaľ, uvedomujeme, že vojenská agresia Ruskej federácie, ktorá prebieha u našich východných susedov na Ukrajine, píše novodobú históriu vojnových konfliktov. A to hneď za našou hranicou.

Medzi ukrajinské štátne vyznamenania, ktoré sú dodnes udeľované, patrí aj medaila Obranca vlasti (Захиснику Вітчизни).

Pre ukrajinských hrdinov

Táto medaila bola zriadená dekrétom prezidenta Ukrajiny Leonida Kučmu č. 1299/99 zo dňa 8. októbra 1999 pri príležitosti 55. výročia oslobodenia Ukrajiny od fašistických útočníkov počas Veľkej vlasteneckej vojny (1941 – 1945). Neskôr bola potvrdená aj Zákomom Najvyššej rady Ukrajiny o štátnych vyznamenaniach zo 16. marca 2000. V roku 2015 bola dekrétom prezidenta č. 41/2015 Petra Porošenka schválená jej reforma, pri ktorej došlo aj k zmene vzhľadu (zmena sa týkala stuhy – farby stuhy i jej tvaru).

Bola udeľovaná za osobnú odvahu pri obrane vlasti, za odvahu a odhodlanie prejavené v boji proti fašizmu v priebehu Veľkej vlasteneckej vojny. Bola určená pre veteránov a osobám, na ktorých sa vzťahuje ukrajinský zákon o postavení vojenských veteránov,

zárukách ich sociálnej ochrany, ktorí žijú na Ukrajine. Môže byť udeľovaná občanom Ukrajiny, ale aj osobám s iným štátnym občianstvom, ktorí sa podieľali na oslobodení Ukrajiny alebo občanom Ukrajiny za osobnú odvalu a odvahu prejavenu pri ochrane štátnych záujmov, posilňovaní obratyschopnosti a bezpečnosti Ukrajiny. Môže byť udelená aj in memoriam. Nosí sa na ľavej strane, za vyznamenaním Za bezchybnú službu (За бездоганну службу).

Hrdosť generála Kubicu

Medailu 1. typu (spred roka 2015), ktorá pochádza z pozostalosti po generálmajorovi Ing. Belovi Kubicovi, do zbierok Vojenské historické múzeum nadobudlo darom v roku 2021. Generál Kubica v SNP pôsobil ako veliteľ letiska Tri Duby a neskôr v rámci 1. čs. leteckej divízie ako zástupca veliteľa 3. čs. bitevného pluku. Príslušníci zložiek leteckej divízie sa vyznamenali okrem iného v bojoch Ostravskej operácie na jar 1945. Medaila má kruhový

tvar s priemerom 32 mm a je vyrobená z mosadze. Na averze je vyobrazený štít, meč a v pravej dolnej časti je umiestnený polovičný veniec z vavrínových a dubových listov. Na štíte je obrysová mapa Ukrajiny a nápis Україна. V ľavej hornej časti medaily pri vonkajšom okraji je umiestnený polkruhový nápis: Захиснику Вітчизни.

Okraje medaily sú mierne vypuklé, na zadnej strane je umiestnená vavrínová vetvička. Medaila je jednoduchým očkom spojená s kovovou doštičkou v tvare päťuholníka potiahnutou stuhou z hodvábného moaré. Stuha je široká 24 mm, s čiernym pruhom uprostred, na ktorý z oboch strán nadväzuje oranžový a čierny pruh, úzky oranžový prúžok, modrý pruh a okraje sú lemované úzkym žltým prúžkom.

Súčasná medaila má stuhu klasického obdĺžnikového tvaru, modrej farby s dvoma pozdĺžnymi žltými a sivými pruhmi.

Text a foto: Mgr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum Piešťany

Spolu to zvládneme

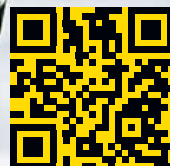
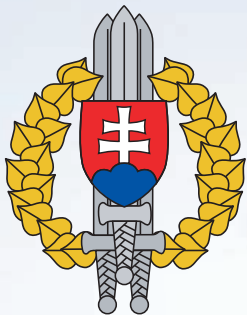

Foto: rtm. Pavol Mičica